МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА

Факультет економіки і підприємництва

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Допущено до захисту
“_____” _____ 2024 р.
Зав. кафедри, д.е.н., професор
_____ **Прокопчук О.Т.**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

Особливості сучасної практики майнового страхування в Україні

Виконав – студент 2 курсу, групи 21 м-ф освітньої програми «Фінанси, банківська справа та страхування»
спеціальності 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
Чернявський Максим Олександрович
Науковий керівник – к.е.н., доцент
Лиса Наталія Володимирівна

Умань – 2024

Реферат

на кваліфікаційну роботу магістра
«Особливості сучасної практики майнового страхування в Україні»
студента факультету економіки і підприємництва
Уманського національного університету садівництва
(спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»)

Чернявського Максима Олександровича

У сучасних реаліях важко переоцінити значення та необхідність всебічного розвитку майнового страхування. Воно відіграє ключову роль у відновленні, стабілізації та компенсації прямих і непрямих збитків через страхову систему, що сприяє позитивному впливу на макроекономіку. Ефективне страхове забезпечення є основою стабільності економічних процесів, підтримки соціальної безпеки і служить гарантією добробуту населення.

Майнове страхування виступає потужним інструментом для мінімізації ризиків, що робить його незамінним в сучасних умовах. Тема розвитку страхування майна залишається актуальною через його ефективність, економічність і доступність як для юридичних, так і для фізичних осіб.

В даній роботі, яка складається з трьох розділів, використано теоретичний матеріал із сучасних навчальних посібників, наукових статей та інших праць провідних науковців. Загальний об’єм роботи складає 56 сторінок, основний текст розміщений на 50 сторінках. Робота містить 12 рисунків, а також 4 додатки. Кількість використаних джерел становить 50 наукових праці та Інтернет-ресрсів.

Мета написання кваліфікаційної роботи магістра – систематизація теоретичних та практичних засад сучасної практики майнового страхування в Україні, а також визначення проблем та окреслення перспектив розвитку останнього.

В першому розділі здійснено теоретичну концептуалізацію засад майнового страхування.

В другому розділі досліджено сучасну практику майнового страхування в Україні.

В третьому розділі окреслено перспективи розвитку майнового страхування в Україні.

Анотація

Кваліфікаційна робота магістра присвячена дослідженню теоретичних та практичних засад майнового страхування в Україні, а також виявленню сучасних викликів та окресленню перспектив його подальшого розвитку.

Ключові слова: страхування, майнове страхування, майно, страховий ринок, страховик, страхувальник.

The summary

The master's thesis is devoted to the study of the theoretical and practical foundations of property insurance in Ukraine, as well as the identification of current challenges and the outline of prospects for its further development.

Keywords: insurance, property insurance, property, insurance market, insurer, insured.

ЗМІСТ

ВСТУП	**……**	4
РОЗДІЛ 1.	**ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МАЙНОВОГО СТРАХУВАННЯ.....**	6
РОЗДІЛ 2.	**СУЧАСНА ПРАКТИКА МАЙНОВОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ .....**	16
2.1	Оцінка сучасної практики майнового страхування в Україні ..	16
2.2	Страхові компанії на ринку майнового страхування ……	24
2.3	Сучасна практика впровадження цифрових технологій на ринку майнового страхування ……..……..	30
РОЗДІЛ 3.	**ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МАЙНОВОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ ……..……..**	38
ВИСНОВКИ…….		47
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ……		49
ДОДАТКИ……		52

ВСТУП

Майнове страхування відіграє важливу роль в забезпеченні фінансової безпеки як підприємств, так і окремих громадян. Воно дає змогу мінімізувати ризики втрати або пошкодження майна внаслідок непередбачуваних обставин, таких як стихійні лиха, пожежі чи крадіжки. Сучасна практика майнового страхування в Україні є динамічною сферою, яка адаптується до умов ринкової економіки та викликів, пов'язаних із нестабільністю фінансового та політичного середовища.

Актуальність дослідження особливостей сучасної практики майнового страхування в Україні зумовлена постійним зростанням ризиків, які супроводжують економічну діяльність та повсякденне життя громадян. У контексті реформування української економіки, розвиток страхового ринку стає важливим елементом на шляху до забезпечення стабільності та стійкості суспільства. Крім того, недостатнє розуміння механізмів страхування, низький рівень довіри до страхових компаній, а також правові та фінансові перешкоди вимагають детального аналізу сучасних тенденцій та практик у цій галузі.

Попри значний потенціал розвитку, майнове страхування в Україні стикається з низкою проблем, таких як недостатня правова база, недосконала система страхового нагляду, низька платоспроможність населення та підприємств. Водночас існують значні перспективи для зростання, зокрема, у розширенні асортименту страхових послуг, удосконаленні регуляторних механізмів та підвищенні фінансової грамотності населення. Усі ці фактори роблять тему дослідження вкрай актуальною та важливою для розуміння поточного стану і майбутнього розвитку майнового страхування в Україні.

Такий аналіз дозволить сформулювати рекомендації щодо покращення ситуації на ринку страхування, а також сприятиме підвищенню довіри до страхових інструментів з боку юридичних та фізичних осіб.

Проблеми розвитку майнового страхування в Україні розглядають у своїх працях такі вітчизняні вчені: Ю.В. Алескерова, В. Д. Базилевич, І. О. Бондар, В. А. Борисова, Т. Д. Гарматій, С. Л. Нестерова, О.О. Непочатенко, Н. В.

Харченко, Н. В. Приймак, О.Т. Прокопчук, Н.В. Приказюк, І. І. Субачов, Н. С. Танклевська, О. Ф. Філонюк, Л. В. Хорін, О. І. Черняк, В. В. Шахів та інші.

Теоретико-методологічною базою дослідження є законодавчі та нормативні акти , що стосуються провадження страхової діяльності, навчальна та наукова література з основ страхування, матеріали науково-практичних конференцій, довідкова та періодична література, дані офіційної статистики.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МАЙНОВОГО СТРАХУВАННЯ

Майнове страхування є ключовою складовою страхової діяльності, що надає захист майна, включаючи будівлі, транспорт, обладнання та інші види рухомого і нерухомого майна, від різноманітних ризиків, таких як пожежі, повені, землетруси, крадіжки, а також від шкідливих наслідків людської діяльності або природних катаклізмів. Це важливий інструмент для збереження фінансової стабільності та захисту від непередбачуваних обставин, які можуть спричинити серйозні збитки.

Майнове страхування – це галузь страхування, яка захищає майнові інтереси страхувальників від різних ризиків, пов’язаних із пошкодженням або втратою майна. Теоретичні засади майнового страхування включають кілька ключових аспектів:

1. Об'єкт страхування: основою майнового страхування є об'єкт, який захищають від ризиків. Це може бути нерухомість, транспортні засоби, техніка, товари, або інші матеріальні цінності.
2. Страховий ризик: це потенційна подія, яка може завдати збитків майну страхувальника. Основні ризики можуть включати пожежі, стихійні лиха (повені, урагани), крадіжки, аварії тощо. Умови договору страхування визначають, які ризики покриваються.
3. Страхова сума: важливий елемент – це сума, на яку застраховано майно. Вона має відповідати ринковій вартості об’єкта страхування, щоб у разі настання страхового випадку компенсувати реальні збитки.
4. Страховий тариф: це ставка, за якою розраховують страховий платіж (премію). Він залежить від типу майна, його вартості, ризиків, а також інших умов, таких як місце розташування чи рівень захисту.
5. Договір страхування: юридичний документ, який фіксує всі умови страхування, права та обов'язки сторін, обсяги відповідальності страхової компанії. Зазвичай включає період дії договору, перелік страхових випадків, розмір страхової премії та інші важливі умови.

6. Принцип відшкодування збитків: страхування майна передбачає компенсацію реальних збитків у межах страхової суми. Метою є повернення страхувальника до фінансового стану, в якому він був до настання страхового випадку, але не створення вигоди від страхування.
7. Франшиза: це сума, яку страхувальник самостійно покриває у разі страхового випадку. Франшиза може бути фіксованою або визначатися у відсотках від суми збитків.
8. Актуарні розрахунки: для визначення тарифів і оцінки ризиків використовуються актуарні моделі, які ґрунтуються на статистиці страхових випадків і ймовірностях настання ризиків.

Означені теоретичні засади формують основу для укладання договорів майнового страхування і забезпечення захисту інтересів власників майна від непередбачених втрат.

Зареєстровані українські страхові організації надають різноманітні послуги із майнового страхування, ключові з яких згруповано на рис. 1.1.

Види майнового страхування

Страхування майна підприємств (страхування майна юридичних осіб)

охоплює страхування будівель, обладнання, запасів і товарів на складах компаній від ризиків пожежі, повені, вибухів та інших стихійних лих

Страхування транспорту (транспортне страхування)

охоплює страхування автомобілів, вантажівок, суден, залізничних вагонів і пов'язаних з ними ризиків, таких як ДТП, крадіжка, зіткнення та інші

Страхування нерухомості

страхування будинків, квартир, офісних приміщень від ризиків пожежі, стихійних лих, вандалізму тощо

Страхування майна громадян (страхування майна фізичних осіб)

охоплює страхування особистого майна, такого як меблі, електроніка, ювелірні вироби тощо

Страхування фінансово-кредитних ризиків

Рис. 1.1. Видова сукупність майнового страхування

Джерело: авторське узагальнення за даними джерел [4-6; 9].

Страхування майна підприємств, відоме також як страхування майна юридичних осіб, є важливою частиною страхової галузі, яка забезпечує захист різноманітних активів підприємств від різних ризиків та загроз. Сюди входять будівлі, обладнання, запаси, товари на складах, транспортні засоби та інше майно, що належить юридичним особам. Класифікацію та форми майнового страхування в Україні згруповано та представлено в додатку А (рис. 1) та додатку Б (рис. 1).

Основні аспекти страхування майна підприємств:

1. Страхові ризики: страхові компанії пропонують захист від різноманітних ризиків, таких як пожежі, вибухи, повені, землетруси, крадіжки, руйнування, стихійні лиха та інші негативні події, які можуть призвести до пошкодження майна підприємства.
2. Об'єкти страхування: підприємства можуть страхувати різні види майна, зокрема будівлі, офісне та виробниче обладнання, запаси сировини і готової продукції, транспортні засоби, техніку, комп'ютери та інші активи.
3. Комплексне покриття: більшість страхових компаній надають комплексні поліси, що охоплюють кілька ризиків одночасно, дозволяючи підприємствам забезпечити всебічний захист від різних загроз.
4. Індивідуальний підхід: страхові компанії часто пропонують персоналізовані рішення, що враховують специфіку підприємства та його активів, для оптимального рівня страхового покриття.
5. Оцінка ризиків: для визначення вартості майна та потенційних ризиків страхові компанії можуть залучати професійних оцінювачів, що дозволяє точно визначити страхові внески.
6. Профілактика ризиків: страхові компанії можуть надавати консультації з безпеки, що включають поради щодо зберігання майна, пожежної безпеки та встановлення систем захисту.

7. Оперативне врегулювання збитків: у разі настання страхового випадку компанія оперативно проводить оцінку збитків і врегульовує претензії власника майна.

Страхування майна підприємств є ключовим засобом для підтримки фінансової стабільності бізнесу та захисту активів від непередбачуваних несприятливих подій.

Транспортне страхування, як важлива частина страхової галузі, забезпечує захист транспортних засобів, таких як автомобілі, судна, літаки та залізничні вагони, від різних ризиків, що можуть призвести до збитків і втрат для власників. Різні наукові підходи до визначення поняття «страхування автотранспорту» представлені в додатку Д, табл. 1.

В. Д. Базилевич відносить до автотранспортного страхування послуги, що забезпечують захист від усіх можливих ризиків, які можуть призвести до пошкодження або знищення транспортного засобу страхувальника, а також покривають фінансову відповідальність страхувальника за шкоду, заподіяну майну, життю та здоров'ю інших учасників дорожнього руху, а також водію і пасажирам застрахованого транспорту [3-5].

На думку Н. В. Приказюк, автотранспортне страхування охоплює комплекс певних видів страхування, пов'язаних з експлуатацією автотранспортних засобів, що забезпечують захист як самого майна, так і відповідальності [40].

Н. В. Ткаченко визначає систему страхування автотранспорту як складну, субординовану економічну систему, що охоплює відносини щодо формування та розподілу страхового фонду для захисту майнових інтересів власників та користувачів транспортних засобів, а також інтересів, пов'язаних із цивільною відповідальністю, життям і здоров'ям потерпілих. Система включає сукупність форм, видів, методів страхування та елементи страхової інфраструктури [47].

Види транспортного страхування:

1. Обов'язкове страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів (ОСЦПВ): цей вид страхування обов'язковий для

власників транспортних засобів відповідно до законодавства багатьох країн, зокрема України. ОСЦПВ покриває відшкодування збитків, завданих життю, здоров'ю або майну третіх осіб у разі ДТП, за яке відповідальність несе власник транспортного засобу.

2. КАСКО (комплексне автомобільне страхування): добровільний вид страхування, що захищає транспортний засіб від різних ризиків, таких як ДТП, крадіжка, пожежа, вибух, стихійні лиха тощо. КАСКО дозволяє власникові отримати компенсацію за збитки, спричинені негативними подіями.
3. Страхування вантажів (*Cargo Insurance*): забезпечує захист власників вантажів від ризиків під час перевезення. Покриває збитки, що можуть виникнути внаслідок пошкодження або втрати вантажу під час транспортування.
4. Страхування публічної відповідальності перевізника (*Carrier's Liability Insurance*): цей вид страхування захищає транспортні компанії, авіаперевізників та інші підприємства від відповідальності за збитки чи зниження вартості вантажу під час його перевезення.
5. Страхування морських транспортних засобів (*Marine Insurance*): охоплює захист суден та інших морських транспортних засобів, а також вантажів, що перевозяться морем. Воно покриває ризики, пов'язані з морськими подорожами, такі як шторми, крадіжки, аварії тощо.

У сучасних умовах транспортне страхування активно використовує технології, такі як GPS і супутниковий моніторинг, для підвищення точності оцінки ризиків та забезпечення більш точного страхового покриття. Це є важливим інструментом для власників транспортних засобів та перевізників, оскільки допомагає захистити їх від непередбачуваних подій та збитків, надаючи фінансовий захист у разі негативних ситуацій.

Автотранспортне страхування залишається одним із найпопулярніших видів страхування як на європейському ринку, так і в Україні. Значна частина страхових портфелів більшості страхових компаній формується за рахунок

цього виду страхування. Однак український ринок автотранспортного страхування значно поступається за якістю розвитку багатьом зарубіжним країнам.

Страхування нерухомості – процес укладання договору між власником нерухомого майна (житла, будівель, комерційних об'єктів тощо) та страховою організацією з метою захисту власника від фінансових втрат, пов'язаних з ризиками, такими як пожежа, повінь, крадіжка, вандалізм або стихійні лиха, що можуть пошкодити майно.

Страхування нерухомості може бути як обов'язковим, так і добровільним, залежно від законодавства країни або вимог кредиторів, якщо нерухомість придбана за кредитні кошти. Також воно може бути умовою орендного договору для захисту інтересів орендодавця і орендаря.

Страхування майна фізичних осіб, відоме також як страхування власності громадян, є процесом, завдяки якому люди можуть убезпечити свою власність від різних ризиків та загроз. До таких видів майна належать будинки, квартири, автомобілі, особисті речі та інші цінні об’єкти. Головна мета цього страхування – надання фінансової підтримки у випадку настання певних непередбачених подій.

Основні види страхового покриття для майна громадян включають:

1. Страхування житла – захищає власників будинків або квартир від ризиків, таких як пожежа, повінь, вибухи, крадіжки та інші небезпеки.
2. Автострахування – забезпечує захист власників автомобілів від збитків, що можуть виникнути через дорожньо-транспортні пригоди, крадіжки, акти вандалізму тощо.

При укладанні договору страхування майна страхувальник визначає обсяг страхового покриття, типи ризиків, від яких хоче захиститися, та сплачує страхову премію. У випадку настання передбачених договором подій, страхова компанія відшкодовує збитки відповідно до умов договору.

Перед оформленням будь-якого виду страхування майна важливо уважно ознайомитися з умовами договору, включно з покриттям, виключеннями та

обмеженнями, щоб зрозуміти, який рівень захисту потрібен і які ризики враховані.

Страхування фінансово-кредитних ризиків – це механізм захисту фінансових інтересів компаній або фізичних осіб від можливих збитків, що можуть виникнути через невиконання фінансових зобов'язань або неплатоспроможність інших сторін.

Цей вид страхування зазвичай використовується для мінімізації ризику, пов'язаного з невиконанням фінансових зобов'язань або неплатоспроможністю сторін. Основні фінансово-кредитні ризики, які можуть бути застраховані, включають:

- ✓ Ризик невиплати кредиту: виникає, коли позичальник не виплачує взяті кредити чи позики. Страховий поліс може частково або повністю покрити збитки кредитора в такій ситуації.
- ✓ Політичний ризик: пов'язаний зі змінами політичної ситуації в країні, що можуть вплинути на погашення зовнішніх боргів. До таких подій належать експропріація, націоналізація, валютні обмеження тощо.
- ✓ Ризик неплатоспроможності контрагента: стосується можливості невиконання контрагентом своїх фінансових зобов'язань у рамках комерційних угод.
- ✓ Ризик коливань валютних курсів: якщо компанія веде міжнародну діяльність, існує ризик втрат через несприятливі зміни валютних курсів. Страхування може захистити від таких втрат.
- ✓ Ризик дефолту облігацій: інвестори, що купують облігації, можуть зіткнутися з ризиком, що емітент не виплатить відсотки або не поверне основну суму. Страховий поліс може забезпечити захист від таких втрат.

Основні особливості майнового страхування представлено на рис. 1.2.

Сучасні тлумачні словники визначають автомобільне страхування в міжнародній практиці як вид страхування, що охоплює авто- та мототранспортні засоби, а також водіїв і пасажирів [7-8].

Майнове страхування є формою захисту від ризиків, що загрожують майну чи групі речей від втрати (знищення) чи пошкодження, а також підприємницьких ризиків.
Захист від зазначених ризиків здійснюється за умови, що вони не носять навмисний характер.

Об'єктом майнового страхування є майнові інтереси

пов'язані з:

– володінням;
– користуванням;
– розпорядженням майна.

Предметом майнового страхування є:

– ризик втрати (знищення), нестачі або пошкодження певного майна;
– ризик збитків у підприємницькій діяльності.

Специфічні ознаки майнового страхування

– об'єкт страхування має вартісну оцінку;
– страхуванню підлягає конкретна власність;
– страхова сума не може перевищувати дійсної (залишкової) вартості майна на момент укладання договору страхування;
– наявність факту пошкодження, крадіжки, знищення не є достатньою умовою для виплати відшкодування, необхідною умовою є наявність збитку;
– страхове відшкодування не може бути джерелом необґрунтованого збагачення страхувальника;
– договір майнового страхування не укладається на тривалий час;
– суб'єктів страхових відносин може бути три: страховик, страхувальник, вигодонабувач.

Рис. 1.2. Особливості майнового страхування

Джерело: авторське узагальнення за даними джерел [3-6].

Страхування фінансово-кредитних ризиків може здійснюватися через спеціалізовані страхові компанії або з використанням фінансових інструментів, зокрема таких як кредитні деривативи. Цей вид страхування є важливим засобом для забезпечення фінансової стабільності та зниження ризиків у складних ринкових умовах.

Особливості класифікації майнового страхування за ознаковими характеристиками згруповано та представлено на рис. 1.3.

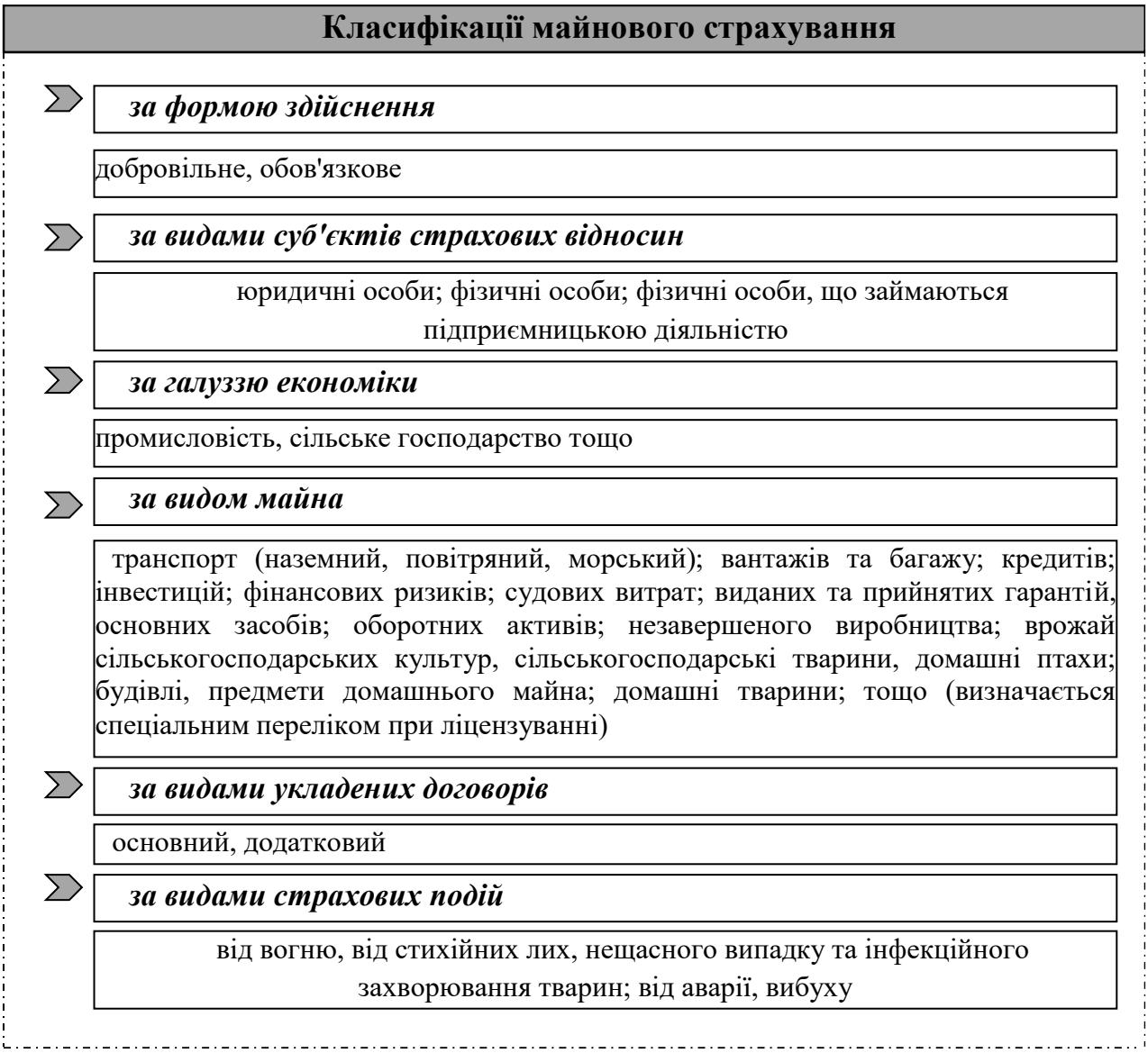

Рис. 1.3. Класифікація майнового страхування за ознаковими характеристиками

Джерело: авторське узагальнення за даними джерел [10-12].

Страхова галузь України зазнала суттєвого розвитку після здобуття незалежності у 1991 році. До цього страхова система була централізованою, однак після незалежності реформи сприяли розвитку приватних страхових компаній. Перші страхові компанії почали з'являтися в Україні ще наприкінці XIX століття, але справжній підйом страхової діяльності відбувся вже після незалежності країни.

Видами добровільного майнового страхування, для яких потрібна ліцензія, є:

- страхування залізничного транспорту;
- страхування наземного транспорту (за винятком залізничного);
- страхування повітряного транспорту;

- страхування водного транспорту (морського, внутрішнього та інших видів);
- страхування вантажів і багажу;
- страхування від вогневих ризиків та стихійних лих;
- страхування іншого майна.

Види обов'язкового майнового страхування:

- авіаційне страхування цивільної авіації;
- страхування водного транспорту;
- страхування врожаю сільськогосподарських культур та багаторічних насаджень державними підприємствами, а також врожаю зернових культур і цукрових буряків підприємствами будь-яких форм власності;
- страхування майнових ризиків за угодами про розподіл продукції відповідно до Закону України «Про угоди про розподіл продукції»;
- страхування майнових ризиків при промисловій розробці родовищ нафти і газу згідно з Законом України «Про нафту і газ»;
- страхування об'єктів космічної діяльності (наземна інфраструктура), перелік яких затверджується Кабінетом Міністрів України за поданням Національного космічного агентства України;
- страхування об'єктів космічної діяльності (космічна інфраструктура), що є власністю України, від ризиків, пов'язаних із підготовкою, запуском та експлуатацією космічної техніки;
- страхування тварин від загибелі, хвороб, стихійних лих та нещасних випадків згідно з переліком, визначеним Кабінетом Міністрів України;
- страхування ліній електропередач і обладнання для передачі електроенергії від пошкоджень через стихійні лиха, техногенні катастрофи або протиправні дії третіх осіб.

РОЗДІЛ 2. СУЧАСНА ПРАКТИКА МАЙНОВОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

2.1. Оцінка сучасної практики майнового страхування в Україні

Майнове страхування є одним із ключових елементів фінансової стабільності та захисту майнових інтересів громадян і підприємств в умовах ринкової економіки. В сучасній Україні цей вид страхування набуває все більшого значення, враховуючи постійні зміни в економічному середовищі, зовнішні ризики та внутрішні виклики, що супроводжують діяльність бізнесу та життя громадян. Особливо актуальною є потреба в захисті майна в умовах військових дій, природних катастроф та інших непередбачуваних обставин.

У цьому розділі розглядаються основні аспекти сучасної практики майнового страхування в Україні, включаючи його розвиток, нормативно-правову базу, ключові тенденції та проблеми. Також проаналізовано структуру страхового ринку, основні види страхових продуктів, їх популярність серед населення та бізнесу, а також взаємодію страхових компаній з клієнтами в умовах нестабільності.

Страхування є невід'ємною складовою будь-якої економічної та соціальної системи суспільства, що чітко видно через аналіз історичного розвитку та сучасних тенденцій у страхуванні, зокрема в сегменті страхування, що не охоплює життя. Без ефективно функціонуючої системи страхування економіка не може стабільно розвиватися. Майнове страхування має відігравати важливу роль у відновленні майнових прав фізичних осіб, які постраждали внаслідок непередбачуваних природних, техногенних чи інших подій, що, своєю чергою, позитивно впливає на зміцнення фінансової стабільності держави. Проте, поточний стан страхування, не пов'язаного зі страхуванням життя, в Україні виявляє значні проблеми та недоліки у законодавчому регулюванні. Додатково держава продовжує самостійно покривати збитки, використовуючи бюджетні кошти, зокрема для ліквідації наслідків стихійних лих, що гальмує розвиток сектора нон-лайф страхування. Хоча державна підтримка є важливою, вона не повинна бути єдиним або головним джерелом компенсації. Тому актуальним

стає створення системи фінансових гарантій та активний розвиток нон-лайф страхування в Україні як ефективного інструменту захисту майнових інтересів.

Нон-лайф страхування є найбільшим сектором страхового ринку, який охоплює всі види страхування, такі як страхування вантажів, транспорту, корпоративного та особистого майна, заставного майна тощо. Ці підгалузі об'єднує спільний об'єкт страхування – майно та майнові права страхувальників, що потребують захисту.

Майнове страхування становить базовий сектор сучасного страхового ринку, частка якого вже перевищує 70 %. Рейтинг страхових компаній (ТОР-10) із добровільного страхування майна в розрізі виплат та премій за 2023 р. відображено на рис. 2.1.

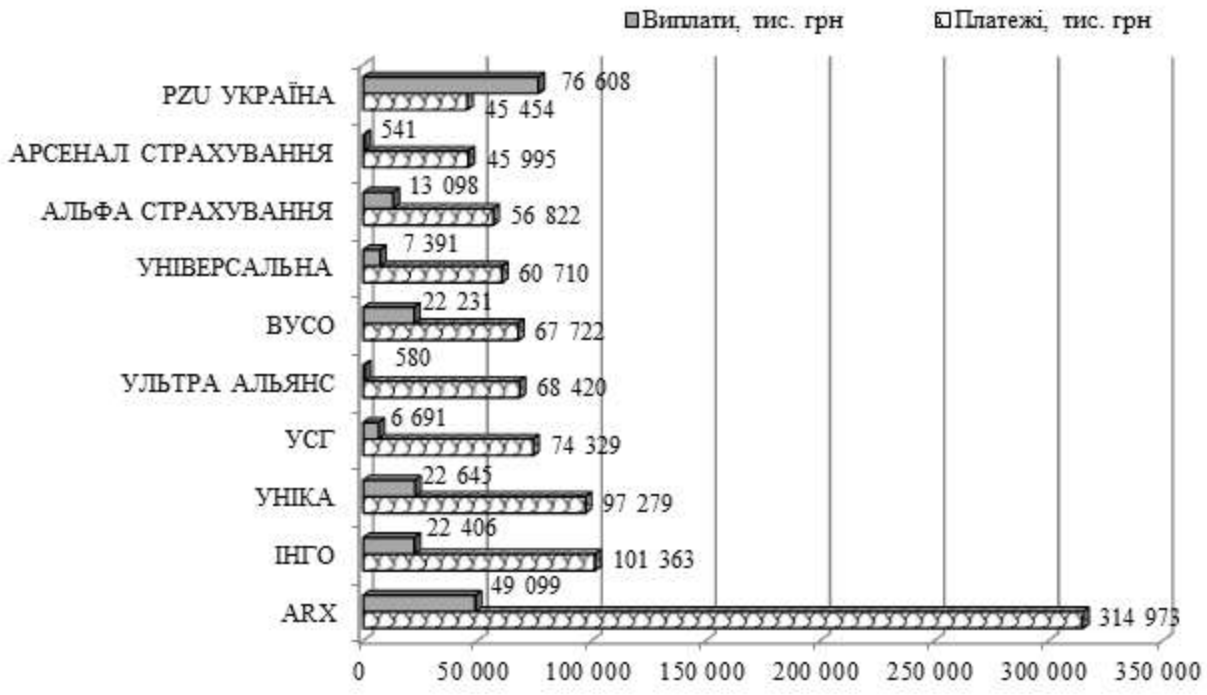

Рис. 2.1. Рейтинг страхових компаній (ТОР-10) із добровільного страхування майна в розрізі виплат та премій за 2023 р., тис. грн.
[Джерело: данні Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг та НБУ].

У 2023 р. найбільший розмір страхових премій зуміли зібрати СК «ARX» – майже 315 млн грн, найбільший розмір здійснених страхових відшкодувань належить СК «PZU Україна» – майже 77 млн грн.

У країнах з розвиненою ринковою економікою нон-лайф страхування займає важливу стратегічну роль, оскільки забезпечує відновлення майнових прав у разі непередбачених природних, техногенних або інших подій, а також сприяє зміцненню державних фінансів. Цей вид страхування не лише знижує витрати бюджету на компенсацію збитків у разі страхових випадків, але й виступає одним із найбільш стабільних джерел довгострокових інвестицій. У країнах з неринковою економікою, до яких раніше належала Україна, нон-лайф страхування відігравало вторинну роль, оскільки держава покривала збитки головним чином через виділення бюджетних коштів на ліквідацію наслідків стихійних лих та інших подібних подій.

Цей показник є індикатором ефективності страхового полісу та рівня захисту, який він забезпечує (рис. 2.2).

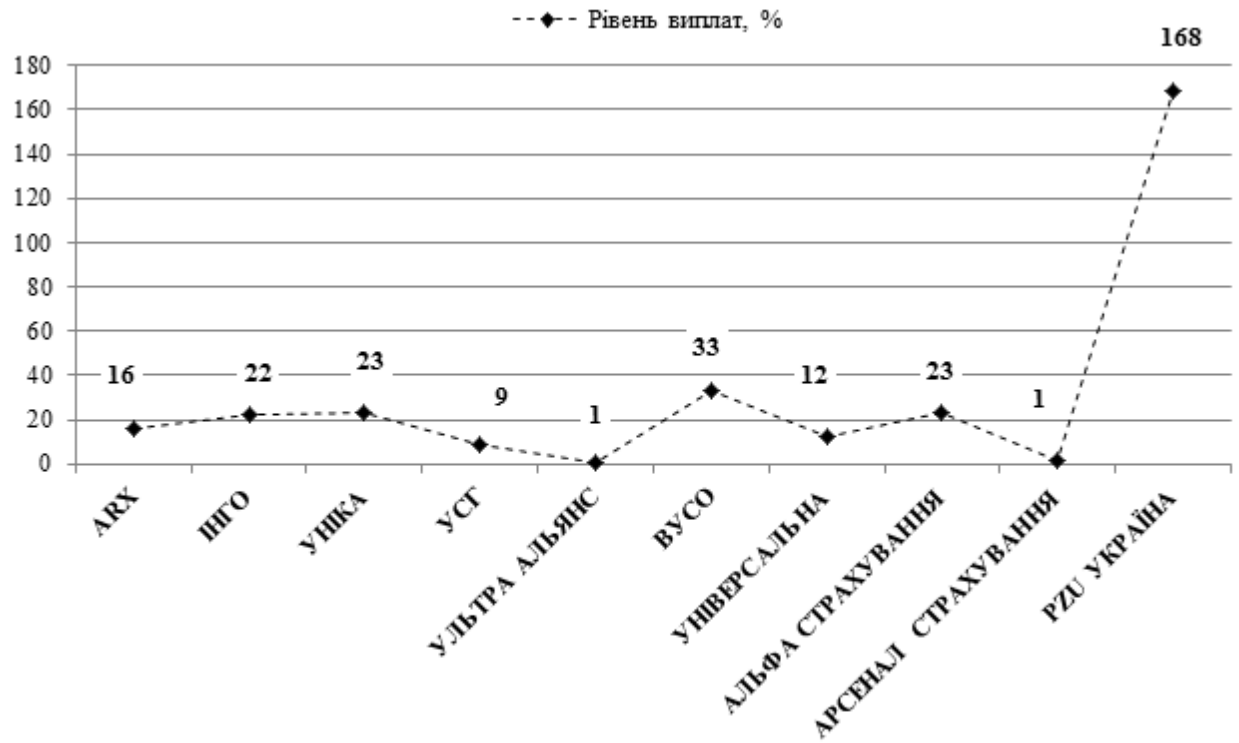

Рис. 2.2. Рівень виплат із добровільного страхування майна в розрізі ТОР-10 страховиків за 2023 р., %

[Джерело: данні Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг та НБУ].

Із даних рис. 2.2. видно, що найвищий рівень виплат із добровільного страхування майна за 2023 р. мав місце за СК «PZU Україна» – 168 %,

найменший – за СК «УЛЬТРА АЛЬЯНС» – 1 % та СК «АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ» – 1 %.

Майнове страхування – це сегмент страхування, що охоплює різні види страхових послуг для юридичних і фізичних осіб, де страхуванню підлягають майнові права, пов'язані з володінням, користуванням або розпорядженням майном. Показник рівня виплат за добровільним майновим страхуванням відображає, яка частка збитків або втрат була відшкодована страховою компанією власнику майна за певний період часу. Економічне призначення майнового страхування полягає у компенсації збитків, яких зазнав страхувальник через пошкодження або знищення майна в результаті настання страхового випадку. Основною метою цього виду страхування є покриття втрат. Майнове страхування також включає страхування цивільної відповідальності, яке здійснюється на добровільній основі. Згідно з договором майнового страхування, можна застрахувати будь-яку частину майна. Юридичні та фізичні особи мають можливість страхувати майно як на повну його вартість, так і на певну частку. Страхова сума не може перевищувати реальну вартість майна на момент укладання договору.

Рівень виплат у цьому випадку виражається у відсотках від загальної суми збитків (іноді у грошовому еквіваленті) і є важливим показником для клієнтів і страховиків, що допомагає оцінити ефективність страхового продукту.

Варто зауважити, що низький рівень виплат не завжди свідчить про кращий страховий захист. Це може бути наслідком обмежених умов полісу, недостатніх страхових сум або високих страхових внесків. Навпаки, високий рівень виплат може свідчити про те, що страховик надає надійний захист власникам майна, проте це також може спричинити підвищення страхових премій.

Для розвитку нон-лайф страхування необхідні значні зміни в системі підготовки та забезпечення кадрами учасників страхового ринку. Зокрема, варто збільшити кількість професіоналів у сфері страхування та залучати

висококваліфікованих фахівців, таких як актуарії, сюрвейєри, аварійні комісари, аджастери та брокери.

Однією з ключових умов успішного розвитку ринку нон-лайф страхування є налагодження комунікації зі страхувальниками через освітні програми в засобах масової інформації, а також вдосконалення страхових продуктів [1-3]. Тенденція зміни показників виплат та премій за 2019-2023 рр. із добровільного страхування майна відображена на рис. 2.3.

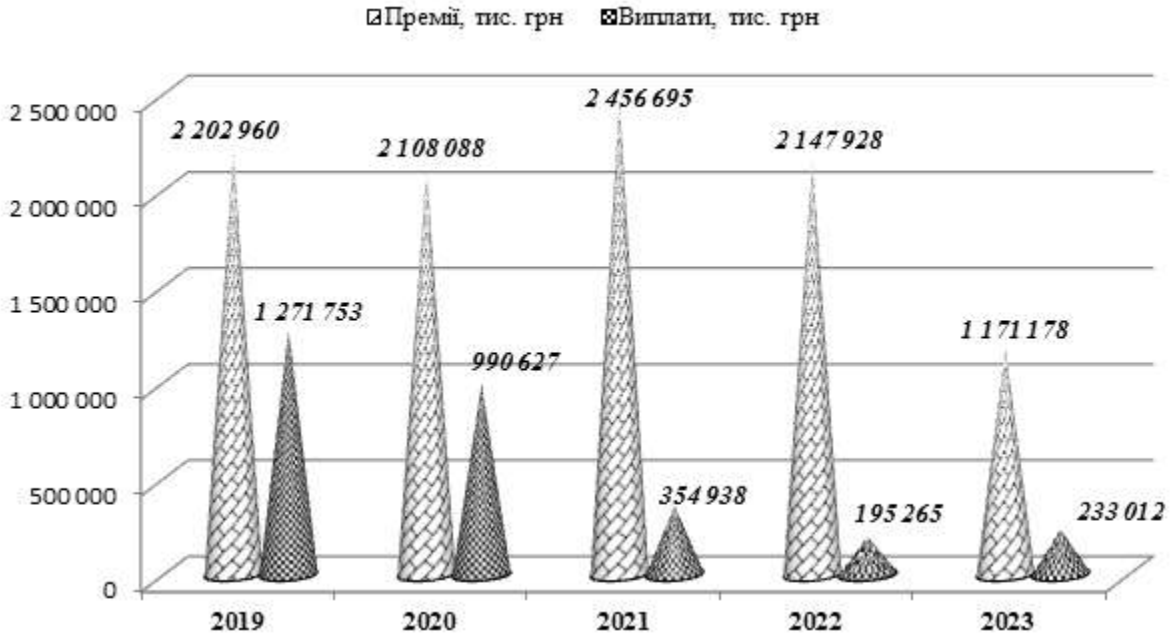

Рис. 2.3. ТОР-10 із добровільного страхування майна в розрізі виплат та премій за 2019-2023 рр., тис. грн

[Джерело: данні Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг та НБУ].

Страхування автотранспорту є одним із ключових напрямків майнового страхування, яке, хоча й має відносно коротку історію, залишається надзвичайно актуальним. Через численні ризики, пов'язані з використанням автотранспорту, цей вид страхування користується значною популярністю серед юридичних та фізичних осіб.

Наразі в Україні спостерігаються певні успіхи в галузі автотранспортного страхування, однак якісний рівень розвитку вітчизняного ринку автострахування суттєво відстає від багатьох зарубіжних ринків. Додатково, на тлі уповільнення зростання автотранспортного страхування через економічну

кризу, конкуренція серед страхових компаній, що працюють у цьому сегменті, значно посилюється.

Однією зі складових майнового страхування є комплексне автострахування (КАСКО). Це вид страхування, що захищає автомобіль від різноманітних ризиків, таких як збитки внаслідок ДТП, крадіжки, пожежі та інших несприятливих подій. Головна мета КАСКО – забезпечити відшкодування збитків, які можуть виникнути в результаті непередбачених обставин. Зібрані премії та здійснені виплати зі страхування КАСКО за 2019-2023 рр. відображено на рис. 2.4.

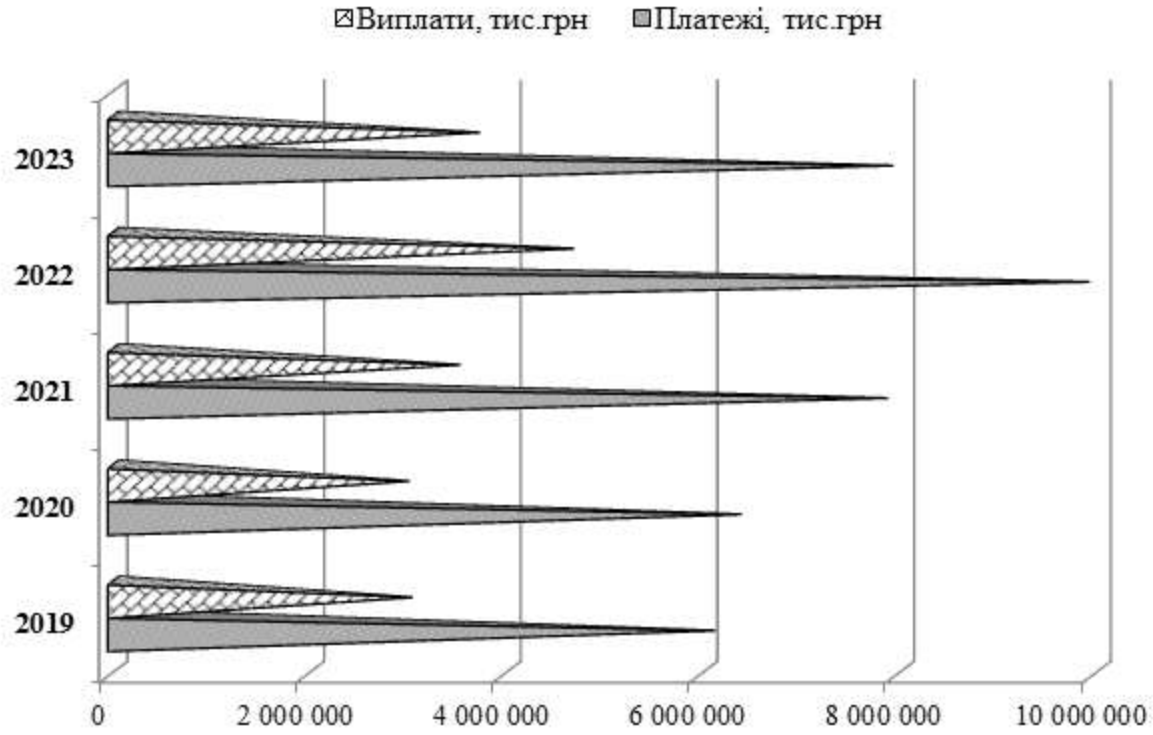

Рис. 2.4. Зібрані премії та здійснені виплати зі страхування КАСКО за 2019-2023 рр.

[Джерело: данні Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг та НБУ].

Основні покриття, які можуть бути включені в поліс КАСКО:

1. Збитки від ДТП: відшкодування вартості ремонту автомобіля після дорожньо-транспортної пригоди.
2. Крадіжка та пограбування: компенсація у випадку викрадення автомобіля або пошкоджень під час спроби злочину.

3. Пожежа та вибух: відшкодування збитків, якщо автомобіль постраждав внаслідок пожежі або вибуху.
4. Дії зловмисників: покриття збитків, завданих автомобілю вандалами чи злочинцями.
5. Стихійні лиха: включає компенсацію за пошкодження автомобіля внаслідок природних катастроф, таких як повінь, ураган, град тощо.
6. Зіткнення з тваринами: відшкодування збитків у разі аварії, спричиненої зіткненням з тваринами.
7. Самовільні дії водія: покриття витрат на відновлення автомобіля, якщо власник сам став винуватцем ДТП через порушення правил дорожнього руху.
8. Інші ризики: залежно від поліса можуть бути додаткові покриття, такі як страхування вантажів і пасажирів, допомога на дорозі тощо.

Важливо розуміти, що умови страхування можуть значно відрізнятися залежно від страхової компанії. Під час вибору поліса КАСКО необхідно уважно ознайомитися з умовами, переліченими та виключеними ризиками, лімітами відшкодування та іншими важливими деталями.

Перед тим як придбати поліс КАСКО, варто звернутися до кількох страхових компаній, порівняти їхні пропозиції та обрати ту, яка найкраще відповідає вашим потребам і фінансовим можливостям.

Наступним важливим елементом майнового страхування є страхування вантажів та багажу. Страхування вантажів, відоме як КАРГО, є одним із найпоширеніших видів страхових операцій. Страхувальниками можуть бути як юридичні, так і фізичні особи, які виступають вантажовідправниками або вантажоодержувачами. Хто саме укладає договір страхування вантажу – покупець чи продавець – залежить від умов поставки, які визначаються їхніми юридичними та економічними відносинами.

Інформація щодо зібраних премії та здійснені виплати зі страхування вантажів та багажу за 2019-2023 рр. представлена на рис. 2.5.

Рис. 2.5. Зібрані премії та здійснені виплати зі страхування вантажів та багажу за 2019-2023 рр.

[Джерело: складено та розраховано за даними звітності страхових компаній [https://forinsurer.com/].

Рейтинг страхових компаній (ТОР-10) зі страхування вантажів та багажу в розрізі виплат та премій за 2023 р. відображено на рис. 2.6.

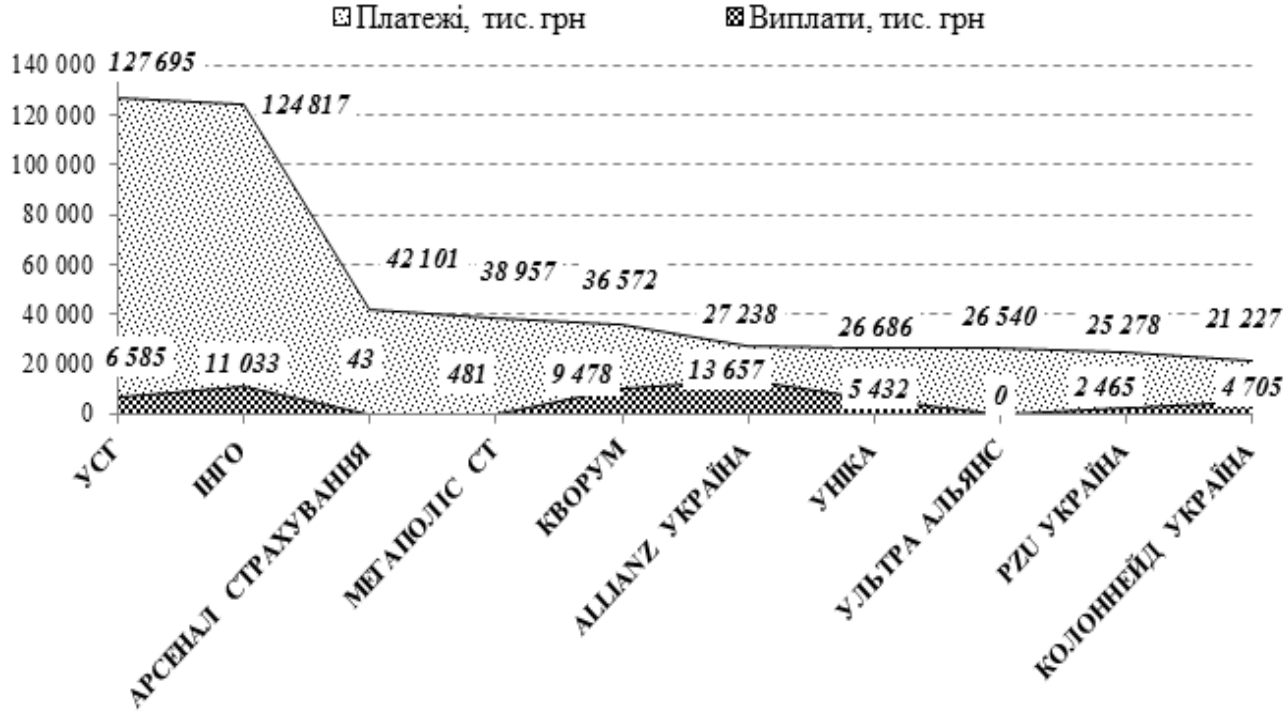

Рис. 2.6. Рейтинг страхових компаній (ТОР-10) зі страхування вантажів та багажу в розрізі виплат та премій за 2023 р., тис. грн

[Джерело: складено та розраховано за даними звітності страхових компаній [https://forinsurer.com/].

Умови страхування вантажів у міжнародній та вітчизняній практиці мають спільні риси, але також існують певні відмінності. Правила, що використовуються страховими компаніями, дозволяють страхувати вантажі на таких умовах: "з відповідальністю за всі ризики" або "без відповідальності за пошкодження".

Ставки страхових платежів (премій) залежать від багатьох факторів, таких як тип вантажу, спосіб його розміщення та якість упаковки, вид транспорту, сезонність, умови в портах навантаження і розвантаження, географічне розташування портів, а також інших постійних або тимчасових обставин.

Таким чином, майнове страхування є широкою категорією страхового захисту, що охоплює різні види майна, захищаючи його від ризиків, таких як збитки, крадіжки, пожежі, природні катастрофи та інші непередбачені події. Воно може включати страхування житлових будинків, комерційних приміщень, рухомого майна, цінностей, електроніки, транспортних засобів та іншого майна.

2.2. Страхові компанії на ринку майнового страхування

З моменту здобуття незалежності Україна розпочала активний розвиток страхової діяльності, яка значно прискорилася протягом останніх двох десятиліть. Разом із зростанням страхового ринку вітчизняні науковці приділяють все більше уваги вивченню умов його функціонування, ризиків та шляхів забезпечення стабільної роботи страхових компаній. У цьому контексті дослідження фінансової стійкості страховиків та страхової діяльності в цілому стає особливо важливим. В умовах невизначеності та великої кількості ризиків страховики повинні забезпечувати надійний захист як для юридичних, так і для фізичних осіб, одночасно підтримуючи власну ефективність та впевненість у майбутньому.

Основним показником ефективного управління страховою компанією є досягнення і підтримання фінансової стабільності, особливо в умовах динамічного розвитку страхового ринку України, який зазнає впливу багатьох факторів. Для забезпечення фінансової надійності необхідно розробити систему тактичного управління, що допоможе вирішувати ключові управлінські проблеми і враховувати зовнішні фактори.

Серед найбільш значущих ризиків для сучасного страхового ринку – зміни валютних курсів, процентних ставок, вартості нерухомості, недостатність страхових премій і резервів, катастрофічні збитки, помилки персоналу та недосконаліть законодавства. Ці ризики мають враховуватися при прийнятті управлінських рішень, залежно від їхньої природи, прогнозованості та масштабу можливих наслідків.

Страхові компанії стикаються з двома основними групами ризиків: ризики, які вони приймають від страхувальників при укладанні договорів (прийняті ризики), та власні ризики компанії. Це формує два напрямки ризик-менеджменту страхових компаній. Перший напрямок пов’язаний з оптимізацією ризиків, які компанія бере на себе при страхуванні, що є відповідальністю андерайтера. Другий напрямок полягає в аналізі та оцінці власних ризиків компанії, зокрема вжитті заходів для їх мінімізації, що є завданням актуарія або спеціаліста з ризик-менеджменту.

Як і будь-яка інша діяльність, страхування потребує управління. Для забезпечення фінансової стабільності та зміцнення позицій на ринку необхідно проводити ретельний менеджмент страхових операцій, що базується на економічному аналізі.

Страховий менеджмент — це система принципів і методів для розробки та впровадження управлінських рішень у сфері ефективного використання ресурсів страховика (фінансових, організаційних, інформаційних і трудових) для досягнення цілей компанії. Основною метою менеджменту страхових операцій є об’єктивна оцінка їхньої рентабельності та перспективності,

виявлення резервів для покращення страхового захисту та ухвалення ефективних управлінських рішень.

Для ефективного виконання функцій менеджменту страховій компанії необхідні відповідні ресурси. Основні ресурси страховика включають:

1. Фінансові ресурси – це цільові грошові фонди компанії, які формуються за рахунок власного капіталу, страхових резервів і позикових коштів. Управління фінансовими ресурсами здійснюють структурні підрозділи фінансового менеджменту, такі як фінансовий директор, казначейство, бухгалтерія тощо.
2. Кадрові ресурси – це кваліфіковані працівники компанії, включаючи фінансистів, маркетологів, спеціалістів з продажу, актуаріїв, працівників з врегулювання претензій та інших фахівців.
3. Інформаційні ресурси – це бази даних і комунікаційні системи, що забезпечують всебічну підтримку діяльності компанії.

Важливим аспектом управління страховою компанією є показник обсягу страхових платежів, оскільки саме на їх основі формуються страхові резерви, виплати та витрати компанії. Тому питання управління та планування страхових платежів мають особливе значення для ефективної роботи страховика.

З метою підвищення фінансової стійкості страхувальники намагаються збільшити кількість укладених страхових договорів. Ще одним шляхом для досягнення фінансової стабільності є збалансування страхового портфеля через розширення спектру страхових послуг і перерозподіл відповідальності між страхувальниками. Існують види страхування, які майже завжди є збитковими (із збитковістю близько 100%), але вони популярні серед населення і є обов'язковими. Щоб уникнути збитків, страхові компанії розвивають інші види страхування, використовуючи їх для покриття втрат.

Андерайтинг – це процес оцінки та прийняття ризиків на страхування, що включає кілька етапів: аналіз ризику, класифікація ризиків за джерелами та рівнем небезпеки, оцінка запропонованого ризику, прийняття рішення про

доцільність страхування, встановлення умов страхового покриття, а також коригування страхових тарифів. Андерайтери обирають об'єкти страхування, рівень збитковості яких не перевищує показники, закладені у страхові тарифи.

Маркетингова діяльність страхової компанії – це сукупність заходів, спрямованих на розвиток і вдосконалення її діяльності. Серед цих заходів можна виділити: а) створення конкурентоспроможних страхових продуктів, орієнтованих на певні категорії клієнтів; б) впровадження ефективних методів продажу цих продуктів із забезпеченням якісного сервісу та рекламної підтримки; в) збір та аналіз даних про результативність діяльності страховика.

Для реалізації стратегії страхової компанії необхідні скоординовані дії її засновників і менеджменту в рамках існуючої організаційно-правової структури. Ця сукупність дій називається бізнес-процесами.

Основними бізнес-процесами страхової компанії є: укладання страхових договорів, розрахунок страхових платежів (брутто-ставки), відбір ризиків для страхування, маркетингова діяльність, врегулювання страхових претензій, відшкодування збитків за регресними вимогами, перестрахування, ретроцесія, інвестування, управління ризиками, а також розробка і впровадження нових страхових продуктів [23-25; 36].

На ринку майнового страхування працює багато страхових компаній, які пропонують різноманітні страхові продукти для захисту різних видів майна. До відомих страхових компаній, які активно діють на міжнародному ринку майнового страхування слід віднести:

1. Allianz – міжнародна страхова компанія, що пропонує широкий спектр страхових продуктів, включаючи страхування нерухомості, транспортних засобів та іншого майна.
2. AXA – ще одна глобальна страхова компанія, яка діє в багатьох країнах світу та надає різноманітні страхові послуги, включаючи майнове страхування.

3. Zurich Insurance Group – страхова компанія має широкий портфель страхових продуктів, включаючи страхування майна, автомобільне страхування, страхування підприємницьких ризиків та інші.
4. Liberty Mutual Insurance – ця компанія пропонує різноманітні страхові продукти, включаючи страхування нерухомості, транспортних засобів, підприємницьких ризиків та інше.
5. State Farm – американська страхова компанія, що відома своїми послугами з автомобільного та житлового страхування.
6. Nationwide – ще одна відома американська страхова компанія, яка пропонує різні види майнового страхування.
7. Travelers – страхова компанія, що спеціалізується на страхуванні бізнесів та комерційної власності, а також надає страхові послуги для інших видів майна.
8. Generali – європейська страхова компанія відома своїми страховими послугами, включаючи майнове страхування, страхування житлових будинків та багато іншого.

Варто зазначити, що це лише кілька прикладів страхових компаній, що надають послуги з майнового страхування. Ринок страхування постійно змінюється та розвивається, тому існує багато інших компаній, які також пропонують такі послуги.

На ринку майнового страхування України також діє кілька відомих страхових компаній, які пропонують різноманітні страхові продукти для захисту майна:

1. СК «ARX» – компанія пропонує широкий спектр страхових послуг, включаючи майнове страхування, страхування нерухомості, автомобілів та інше.
2. СК «ІНГО» – ця компанія спеціалізується на страхуванні підприємницьких ризиків, майновому страхуванні та інших видів страхування.
3. СК «УНІКА» – компанія пропонує страхові послуги, включаючи майнове страхування, страхування нерухомості, транспортних засобів та інше.

4. СК «УСГ» – компанія надає різноманітні страхові послуги, включаючи страхування майна та страхування відповідальності.
5. СК «УЛЬТРА АЛЬЯНС» – спеціалізується на автомобільному страхуванні, включаючи страхування від ДТП та інших ризиків.
6. СК «ІНГО Україна – компанія пропонує різноманітні страхові продукти, включаючи майнове страхування, страхування нерухомості та інше.
7. СК «ВУСО» – компанія пропонує різні види страхування, включаючи страхування майна, автомобілів та інше.
8. СК «АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ» – спеціалізується на страхуванні різних видів майна, включаючи автомобілі та нерухомість.

Це лише декілька прикладів страхових компаній на ринку майнового страхування в Україні. Як і в інших країнах, ринок страхування постійно розвивається, і існує багато інших компаній, які також надають послуги майнового страхування.

Загальну кількість страхових компанії, що функціонують на страховому ринку України представлено на рис. 2.7.

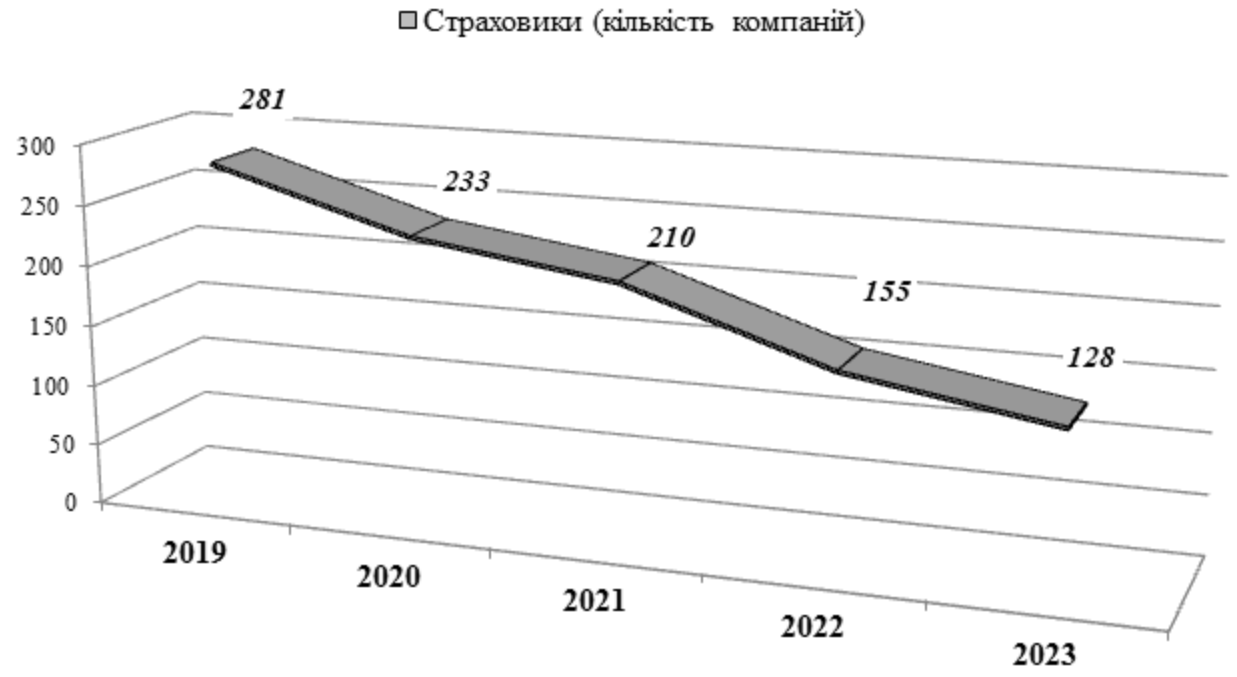

Рис. 2.7. Кількість страхових компанії на страховому ринку України
[Джерело: данні Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг та НБУ].

Аналізуючи дані рис. 2.7 слід зауважити, що кількість страховиків на страховому ринку України скоротилася у 2023 р. порівняно з 2019 р. більше як у двічі. Перед вибором страхової компанії важливо ретельно ознайомитися з умовами страхування, послугами, які вони пропонують, та звітністю щодо виплат страхувальникам.

Одним із факторів скорочення кількості страховиків на ринку стало посилення контролю з боку державного регулятора — НБУ, який з 2021 року відповідає за регулювання страхового ринку та активно бореться з «схемним страхуванням». Крім того, на це вплинули події у банківському секторі, зокрема девальвація та закриття банків за рішенням НБУ. Другий важливий фактор — події 2022 року в Україні, які суттєво змінили умови ведення будь-якого бізнесу в країні.

2.3 Сучасна практика впровадження цифрових технологій на ринку майнового страхування

Сучасне впровадження цифрових технологій на ринку майнового страхування відрізняється високою динамікою та різноманіттям. Страхові компанії найчастіше застосовують такі підходи:

- Онлайн-оформлення полісів: клієнти мають можливість оформити страховий поліс через веб-сайт або мобільний додаток, що робить процес швидким і зручним.
- Цифрові платформи та портали: страхові компанії створюють спеціалізовані онлайн-платформи для оформлення полісів, отримання підтримки та подання заявок на відшкодування.
- Штучний інтелект і аналіз даних: використовуються алгоритми машинного навчання для аналізу даних і оцінки ризиків, що дозволяє точніше визначати ціни на страхові продукти та передбачати збитки.
- Мобільні додатки та IoT: мобільні додатки дозволяють керувати полісами, подавати заявки на відшкодування та взаємодіяти зі страховиками в режимі реального часу. IoT-пристрої, такі як сенсори, використовуються для виявлення пожеж або витоків води.

- Чат-боти для клієнтського сервісу: чат-боти допомагають швидко відповідати на запити клієнтів через веб-сайти або мобільні додатки.
- Оцінка збитків за допомогою фото і відео: замість особистої присутності клієнти можуть відправляти фото або відео матеріали для оцінки збитків через додатки.
- Криптовалюта та блокчейн: деякі компанії досліджують можливості використання блокчейн-технологій і криптовалют для підвищення безпеки та ефективності операцій.
- Віртуальна та доповнена реальність: VR і AR застосовуються для навчання клієнтів і агентів, а також для оцінки збитків.

Ці технологічні інновації не лише спрощують взаємодію клієнтів зі страховими компаніями, але й підвищують якість обслуговування, роблять процеси прозорішими та ефективнішими, а також допомагають страховикам точніше оцінювати та управляти ризиками.

Онлайн-оформлення страхових полісів – це процес придбання страхового полісу через інтернет, без необхідності відвідування офісу страхової компанії. Клієнти можуть зайти на веб-сайт або мобільний додаток страховика, обрати відповідний страховий продукт, ввести необхідні дані та оплатити поліс онлайн. Такий підхід має кілька переваг:

1. Зручність: можна оформити поліс у будь-який час і з будь-якого місця, маючи доступ до інтернету.
2. Швидкість: процес займає мінімум часу, оскільки немає потреби у фізичному підписанні документів або очікуванні в чергах.
3. Прозорість: клієнт може порівняти різні пропозиції страхових компаній, обираючи найкращі умови.
4. Безпека: вся інформація зберігається в електронному форматі, що знижує ризики втрати документа.

Онлайн-оформлення полісів набуває все більшої популярності, оскільки поєднує ефективність і комфорт для клієнтів.

Онлайн-оформлення страхових полісів має низку переваг і особливостей:

1. Зручність і доступність: клієнти можуть оформити поліс у будь-який час і з будь-якого місця за наявності інтернету, що ідеально підходить для тих, хто не має можливості відвідати офіс страхової компанії.
2. Швидкість: онлайн-процес значно економить час, дозволяючи уникнути черг і швидко оформити поліс, особливо для простих страхових продуктів.
3. Простота порівняння: клієнти можуть легко порівняти різні страхові продукти, їхні умови та ціни на різних платформах, що сприяє більш обдуманому вибору.
4. Зменшення паперової роботи: онлайн-оформлення скорочує кількість документів і зберігає все в електронному форматі, що спрощує процес.
5. Самостійне налаштування: клієнти можуть самі обирати необхідні опції та додаткові покриття, підлаштовуючи поліс під свої потреби.
6. Онлайн-оплата: оплата здійснюється через безпечні платіжні системи, що прискорює та спрощує процес.
7. Електронні документи: після оформлення клієнт отримує всі документи в електронному вигляді на електронну пошту або в особистий кабінет.
8. Зв'язок і підтримка: більшість сервісів надають можливість отримати консультацію через чати, електронну пошту або телефон для додаткової підтримки.

Ця тенденція стрімко розвивається, і майже всі страхові компанії активно вдосконалюють свої онлайн-сервіси, щоб відповідати зростаючим потребам клієнтів у зручних та швидких способах оформлення страхових полісів. Цифрові платформи та портали відіграють ключову роль у сучасній страховій галузі, дозволяючи компаніям ефективно взаємодіяти з клієнтами, агентами та іншими сторонами, спрощуючи процеси оформлення полісів, звернень за підтримкою та відшкодування збитків. Основні особливості та переваги таких платформ:

1. Оформлення полісів онлайн: клієнти можуть самостійно оформити страховий поліс через веб-сайт або мобільний додаток, обираючи типи покриття, що відповідають їхнім потребам.
2. Персоналізовані пропозиції: на основі аналізу даних про клієнтів платформи пропонують індивідуальні страхові продукти та опції, що відповідають конкретним потребам.
3. Зручний доступ до інформації: клієнти можуть швидко отримати всю необхідну інформацію про свої поліси, виплати та інші деталі в одному місці.
4. Моніторинг страхового покриття: клієнти можуть в режимі реального часу стежити за своїми полісами, платежами та будь-якими змінами.
5. Звернення за підтримкою: онлайн-чати, електронна пошта або телефон дозволяють клієнтам легко отримати необхідну допомогу.
6. Подання заявок на відшкодування: можливість подання заявок на відшкодування збитків онлайн з можливістю завантаження документів.
7. Аналітика та звіти: страхові компанії можуть надавати детальні звіти про поліси клієнтів, виплати та збитки.
8. Електронні документи: всі документи зберігаються в електронному вигляді, що полегшує їх зберігання та управління.
9. Взаємодія з агентами: агенти та брокери можуть використовувати платформи для ефективної комунікації з клієнтами та оформлення полісів.

Таким чином, цифрові платформи та портали стають невід'ємною складовою сучасних страхових компаній, допомагаючи покращити якість обслуговування, оптимізувати внутрішні процеси та забезпечити клієнтам зручний і доступний спосіб взаємодії зі страховиком.

Штучний інтелект (ШІ) та аналітика даних вже кардинально змінюють страховий ринок, надаючи можливість більш точно оцінювати ризики, покращувати обслуговування клієнтів, підвищувати ефективність процесів і приймати обґрунтовані рішення.

Основні напрямки використання цих технологій:

1. Оцінка ризиків: ШІ здатен обробляти великі масиви даних, такі як історія виплат, кліматичні та економічні фактори, що підвищує точність оцінки ризиків і допомагає прогнозувати можливі збитки.
2. Ціноутворення: ШІ дозволяє встановлювати страхові тарифи на основі індивідуальних характеристик клієнтів та рівня ризиків, роблячи ціни більш справедливими та конкурентоспроможними.
3. Обробка заявок та виплат: автоматизація процесу обробки заявок на відшкодування за допомогою ШІ значно прискорює перевірку документів та оцінку збитків.
4. Персоналізовані пропозиції: ШІ аналізує індивідуальні потреби клієнтів, пропонуючи страхові продукти, які найбільше відповідають їхнім запитам.
5. Прогнозування та планування: аналітика даних допомагає компаніям розробляти стратегії на основі тенденцій і прогнозів, визначаючи нові можливості та потенційні ризики.
6. Боротьба з шахрайством: ШІ може виявляти підозрілі патерни, які свідчать про можливе шахрайство.
7. Клієнтська підтримка: чат-боти на базі ШІ забезпечують цілодобову підтримку, відповідаючи на запити клієнтів у режимі реального часу.
8. Моніторинг ризиків: аналітика даних дозволяє безперервно відстежувати ризики та коригувати стратегії для їх мінімізації.
9. Оптимізація процесів: аналізуючи дані, компанії можуть виявляти слабкі місця в процесах та покращувати їх для підвищення якості обслуговування.

Штучний інтелект і аналітика даних є ключовими елементами, що підвищують ефективність страхових компаній, забезпечуючи точнішу оцінку ризиків, покращення обслуговування клієнтів та сприяючи інноваціям. Інтернет значно впливає на розвиток страхового ринку, відкриваючи нові можливості як

для страхових компаній, так і для клієнтів. Основні способи, якими Інтернет змінює ринок страхування:

1. Зручний доступ до інформації: клієнти можуть легко знаходити та порівнювати страхові продукти та компанії, отримуючи детальні відомості про умови, ціни, покриття та відгуки.
2. Онлайн-оформлення полісів: можливість придбати страховий поліс через веб-сайт забезпечує зручність, дозволяючи клієнтам оформити поліс у будь-який час і з будь-якого місця.
3. Порівняльні платформи: спеціалізовані онлайн-платформи дозволяють клієнтам знайти найбільш вигідні страхові продукти, що стимулює конкуренцію між страховими компаніями.
4. Онлайн-клієнтське обслуговування: клієнти можуть отримувати підтримку через онлайн-чати, електронну пошту чи телефон, що прискорює вирішення питань.
5. Цифрові поліси: деякі компанії застосовують блокчейн для створення цифрових полісів, що мінімізує ризик втрати або фальсифікації документів.
6. Аналітика та оцінка ризиків: використання великих обсягів даних дозволяє компаніям більш точно оцінювати ризики і коригувати страхові премії.
7. Проактивна взаємодія: через соціальні мережі та електронну пошту компанії можуть підтримувати активний контакт з клієнтами, нагадуючи про сплати, попередження ризиків тощо.

Загалом, Інтернет змінює підхід до страхування, роблячи його більш зручним, доступним і інтерактивним для клієнтів, а також допомагаючи страховим компаніям ефективніше управляти своїми послугами та ризиками.

Сьогодні цифрові технології мають значний вплив на страхову галузь, сприяючи інтернетизації та цифровізації страхових процесів. Цифровізація супроводжується важливими інноваціями, що підвищують ефективність страхової діяльності, дозволяють розробляти нові страхові продукти та

сприяють зближенню комерційного й взаємного страхування. Глобальна тенденція цифрової трансформації бізнесу змушує переосмислювати традиційні підходи до управління бізнес-процесами. На відміну від автоматизації, цифрова трансформація ґрунтується на інноваційних бізнес-ідеях, які змінюють модель ведення бізнесу та здійснюються в рамках чітко визначеної стратегії.

Однак події, що відбулися в Україні з лютого 2022 року, значно сповільнили інвестиційно-інноваційний розвиток економіки, включаючи фінансовий і страховий сектори. Інвестиції в InsurTech-стартапи у 2023році зменшилися майже на 50% порівняно з рекордним рівнем 2021 року, а глобальні інвестиції у цей сектор впали майже на 80%. Попри ці труднощі, важливість дослідження основних тенденцій цифрових технологій зростає, що робить їх актуальними для подальшого розвитку ринку.

Майбутній розвиток майнового страхування передбачає кілька важливих напрямів, що можуть значно вплинути на цю галузь:

1. Технологічні інновації: використання передових технологій, таких як штучний інтелект, аналітика даних, Інтернет речей (*IoT*) та блокчейн, сприятиме покращенню оцінки та управління ризиками, а також підвищенню зручності для клієнтів.
2. Розширення покриття: страхування від нових ризиків, як-от кіберзагрози чи втрати даних, набирає актуальності та може інтегруватися в систему майнового страхування.
3. Персоналізація: завдяки сучасним аналітичним інструментам страхові компанії можуть створювати індивідуальні страхові продукти, адаптовані до специфічних потреб кожного клієнта.
4. Цифрові рішення: розвиток онлайн-платформ для купівлі, звітування та подання заявок підвищує зручність для клієнтів та стимулює їх активну взаємодію зі страховими компаніями.
5. Міжнародні ринки: глобалізація відкриває нові можливості для розширення майнового страхування на інші країни, особливо у сфері міжнародного страхування.

6. Страхування великих ризиків: розширення страхового захисту для великих інфраструктурних проектів та промислових об'єктів може стимулювати розвиток цієї галузі.
7. Екологічна стійкість: захист від кліматичних та екологічних загроз стає все більш важливим елементом у сфері страхування майна.
8. Управління бізнес-ризиками: забезпечення страхового покриття для захисту майна компаній допоможе бізнесу зберігати стабільність та безперервність діяльності.

Аналізуючи сучасні особливості автотранспортного страхування, варто відзначити, що в розвинених країнах ці послуги здебільшого надаються через традиційні канали, такі як страхові агенти та брокери. Однак, паралельно з ними швидко розвиваються Інтернет-продажі. Цьому сприяє стандартизація полісів автострахування, яка, на жаль, ще не впроваджена в Україні. Наприклад, у Великобританії, де вперше запровадили технологію онлайн-продажів у 2000 році, через Інтернет продається близько 33% полісів автотранспортного страхування, а в США цей показник сягає 72%. Попри це, кількість людей, які обирають онлайн-канали для купівлі полісів, продовжує зростати, оскільки страхові компанії на своїх сайтах пропонують широкий спектр інформації про продукти. Крім того, у розвинених країнах споживачі мають можливість використовувати Інтернет не лише для придбання полісів, але й для ініціювання страхових претензій. У деяких випадках вони можуть змінювати умови страхового покриття, оновлювати дані про застраховане майно, коригувати платіжну інформацію або змінювати розміщення активів, якщо йдеться про страхування життя.

Останніми роками в автострахуванні закордоном набуває популярності і продовжує розвиватися телематика. Ця технологія об'єднує телекомунікаційні й інформаційні системи для спрощення та прискорення страхових процесів. Мобільні пристрої, встановлені в автомобілях, записують в реальному часі дані про водіння: місце розташування, маршрут, час поїздки, швидкість і порушення правил.

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МАЙНОВОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Майнове страхування – це сфера страхових послуг, яка охоплює майнові інтереси, що не суперечать законодавству України і пов’язані з володінням, користуванням та розпорядженням майном. Основна функція майнового страхування полягає у відшкодуванні збитків, які були завдані страхувальнику внаслідок пошкодження чи знищення майна в результаті страхових подій. Метою такого страхування є компенсування втрат[5-6]. Об'єктами страхування виступають майнові інтереси власників, пов'язані з їхнім правом володіти, користуватися та розпоряджатися майном. Майнове страхування є одним з найбільших сегментів страхового ринку, де договір між страховиком і страхувальником укладається на добровільній основі [7-9].

Майнове страхування сьогодні займає вагоме місце на ринку страхових послуг. Його розвиток є вкрай важливим, оскільки в країнах з розвиненою ринковою економікою майнове страхування не лише зменшує навантаження на державний бюджет у разі необхідності відшкодування збитків, але й слугує одним із найнадійніших джерел довгострокових інвестицій.

Транспортне страхування є великим напрямом майнового страхування, що охоплює автомобільне, морське, авіаційне страхування, а також страхування вантажів і багажу. Воно є важливим інструментом захисту від ризиків, пов'язаних із використанням наземного, водного та повітряного транспорту. Під час досліджень було виявлено кілька факторів, що гальмують розвиток цієї сфери. Тому основним завданням як для держави, так і для страхових компаній є їх усунення, оскільки транспортне страхування має великий потенціал для подальшого зростання. Для покращення наявної системи страхового захисту необхідно враховувати світові тенденції у страховій сфері, коригувати напрямки розвитку, адаптуватися до економічних та політичних змін в Україні, впроваджувати міжнародний досвід і розвивати сучасні технології.

Автотранспортне страхування покликане забезпечити компенсацію майнових збитків та шкоди, завданої життю і здоров'ю фізичних осіб, а також

майну юридичних осіб. Проте, незважаючи на стрімкий розвиток цієї галузі в Україні, існує низка проблем, зокрема теоретико-методологічного характеру, які потребують вирішення. Добровільний характер страхування транспортних засобів, особливо КАСКО, не сприяє активному розвитку ринку автотранспортного страхування та не стимулює концентрацію страхового капіталу в Україні. Водночас, у багатьох розвинених країнах обов'язкове страхування транспортних засобів базується на конституційних правах громадян та законодавчому захисті їх життя і майнових прав від протиправних дій або інших ризиків. Саме тому нормативно-правове забезпечення в Україні потребує подальшого вдосконалення, зокрема щодо регулювання автострахування КАСКО, з метою його ефективного впровадження в умовах економічних змін і розвитку страхових відносин на світовому рівні.

Автотранспортне страхування має значний вплив на суспільство, виконуючи як захисну, так і накопичувальну функцію в умовах ринкової економіки. Майнове страхування є однією з основних сфер страхового ринку, що забезпечує захист майна від різноманітних ризиків. Його головне завдання — надати можливість фізичним та юридичним особам відновити своє майно або отримати компенсацію у разі збитків, завданих непередбаченими подіями, такими як природні катастрофи, пожежі, крадіжки, аварії тощо.

Напрями розвитку майнового страхування:

1. Розширення асортименту страхових продуктів: страхові компанії постійно вдосконалюють свої пропозиції, створюючи продукти, які охоплюють широкий спектр ризиків. Окрім традиційного покриття на випадок пожежі та крадіжки, зараз пропонуються поліси, що включають захист від затоплень, землетрусів, кібератак, технічних несправностей тощо.
2. Впровадження сучасних технологій: новітні технології сприяють розвитку майнового страхування, дозволяючи страховикам ефективніше оцінювати ризики, аналізувати дані та оптимізувати процеси виплат. Використання штучного інтелекту, інтернету речей (IoT), аналітики

даних і мобільних додатків підвищує точність ризикових оцінок та забезпечує швидкість обробки страхових випадків.

3. Індивідуалізація страхових продуктів: страхові компанії дедалі частіше адаптують свої продукти під конкретні потреби клієнтів, враховуючи їхні ризики та особливості майна. Наприклад, поліси можуть бути налаштовані з урахуванням параметрів, таких як характеристики об'єкта страхування, місце розташування або фінансовий стан клієнта.
4. Конкуренція та цифрові страхові платформи: посилення конкуренції стимулює страхові компанії до постійного підвищення якості послуг. Поряд з традиційними компаніями з'являються цифрові страхові платформи, що пропонують зручний онлайн-доступ до полісів, можливість швидкого вибору та оперативну обробку страхових заявок.
5. Зростання обізнаності про страхування: в суспільстві зростає усвідомлення необхідності майнового страхування як засобу захисту власності. Люди та підприємства активніше шукають надійних страхових партнерів для забезпечення безпеки свого майна.

Загалом, прогрес у сфері майнового страхування значною мірою обумовлений технологічними інноваціями, підвищенням обізнаності, персоналізацією продуктів і зростанням конкуренції на ринку. Це сприяє покращенню якості страхових послуг і забезпечує надійніший захист майна для клієнтів. Причини недовіри населення до страховиків відображено в додатку В, рис. 1.

Страхування майна в Україні характеризується низкою проблем, від вирішення яких залежать не тільки його стабільність сьогодні, але й існування завтра. Проблеми страхування майна в Україні та можливі шляхи їх вирішення наведені на рис. 3.1.

Проблеми	Можливі шляхи вирішення проблем
Недосконаліть дії механізму захисту прав споживачів страхових послуг	Розроблення прозорих та прийнятних правил і засад діяльності страховиків майнової сфери страхових послуг
Низький рівень страхової культури населення, недовіра населення до страхових компаній	Формування комунікацій зі споживачем шляхом його страхової освіти за допомогою засобів масової інформації
Низька якість страхових послуг	Розроблення та затвердження національного стандарту визначення ліквідної вартості заставного майна (майнових прав) та вартості майна задля страхування
Незначна клієнтська база страховиків	Проведення науково-дослідної роботи з підвищення кваліфікації персоналу страховиків та страхових посередників
Значна інформаційна закритість діяльності страхових компаній; недосконаліть фінансової звітності та методів оброблення даних	Перегляд класифікації страхування, розроблення методики рейтингового оцінювання страхових компаній, створення єдиної системи обліку та звітності цієї сфери страхової діяльності
Втрата значного відсотка страхових премій під час перестрахування з іноземними страховиками	Розширення ринку перестрахування та активізація роботи з нерезидентами щодо взаємного перестрахування

Рис. 3.1. Пропозиції щодо вдосконалення майнового страхування в Україні

Джерело: авторське узагальнення за даними джерел [1; 14].

Майнове страхування є одним із найбільш розвинених і складних видів страхування, з якого фактично й почалася історія страхування. Цей вид, як і страхування в цілому, слугує важливим джерелом довгострокових інвестицій і допомагає знизити навантаження на державний бюджет у разі настання страхових випадків. Особливістю майнового страхування є наявність незалежних між собою ризиків, таких як страхування майна від пожежі, аграрне страхування (захист сільськогосподарських культур від засухи та стихійних лих, страхування тварин від вимушеного забою), а також страхування транспортних засобів від аварій, викрадень та інших загроз [13-14; 22].

Перспективи розвитку майнового страхування в Україні значною мірою залежать від активнішої участі держави у страховій сфері. Зокрема,

впровадження механізмів субсидування для малозабезпечених верств населення з метою придбання страхового захисту, а також створення регіональних програм страхування, що враховують місцеві потреби та економічну специфіку, позитивно вплинуть на зростання інтересу до добровільного майнового страхування.

Крім того, необхідно заохочувати громадян і підприємства укладати договори страхування майна як важливий інструмент для захисту майнових інтересів. Важливим аспектом є підвищення обізнаності населення щодо страхових послуг, що пропонують страховики. Для цього необхідно законодавчо закріпити обов'язок страховиків інформувати клієнтів про умови страхування, тарифні ставки та умови договорів. Розкриття інформації про діяльність страховиків сприятиме не тільки популяризації страхування, а й більш зваженій оцінці страхових продуктів.

На сьогодні найбільш обізнаними є люди середнього віку, тому варто збільшувати інтерес до страхування серед студентів і старшокласників як майбутніх страхувальників [34-36].

Сьогодні майнове страхування демонструє високі темпи розвитку, а створення ефективної системи захисту майна є ключовим фактором стабільності та ефективності економічних відносин. Це сприяє підвищенню рівня життя населення, забезпеченню соціальної стабільності та формуванню надійної системи захисту фінансових інтересів як держави, так і окремих громадян та підприємств. Досягти цього можна лише за допомогою ефективної державної політики, орієнтованої на регулювання страхового ринку України.

Майнове страхування є доступним інструментом для захисту майнових інтересів усіх учасників ринку, адже майно становить важливу складову господарської діяльності юридичних осіб і життєдіяльності громадян. Забезпечення страхового захисту майна є одним із пріоритетів у сфері страхування. Останні роки характеризуються тенденцією до зменшення кількості страхових компаній через посилення вимог до структури резервів і концентрацію страхових платежів. З одного боку, це обмежує конкуренцію і

може знизити доступність послуг у регіонах, а з іншого — дозволяє очистити ринок від ненадійних гравців, що покращує репутацію галузі. Незважаючи на скорочення кількості компаній, обсяги страхових платежів стабільно зростають, що свідчить про динамічність і перспективність галузі. Таким чином, створення надійної системи майнового страхування сприяє стабільності економіки, соціальному захисту та підвищенню якості життя населення, що можливо завдяки цілеспрямованому регулюванню страхового ринку.

Провівши аналіз розвитку майнового страхування в Україні (2019-2023 рр., розділ 2 «Сучасна практика майнового страхування в Україні») можна констатувати, що добровільне страхування майна в Україні знаходиться на стадії зародження, адже у загальній сумі премій, отриманих від громадян, частка страхування нерухомого майна громадян свідчить про відносно низьку страхову культуру.

Загальні тенденції розвитку майнового страхування відображено на рис. 3.2.

Одним із чинників, що вплинули на майнове страхування, була економічна криза 2019–2020 років, а також війна в Україні 2022 р.

Війна в Україні призвела до масштабних руйнувань, через які багато людей втратили своє майно. Це питання, що було суто фінансовим, набуло гостросоціального значення та потребує ефективних і швидких механізмів вирішення. Торгово-промислова палата визнала війну форс-мажорними обставинами, що у більшості випадків звільняє сторони від відповідальності за невиконання договорів. Актуальність і складність цієї проблеми обумовлюють необхідність додаткового аналізу.

У рамках пруденційного регулювання страхового ринку було прийнято низку рішень, які суттєво змінили звичні механізми взаємодії між страховиками та страхувальниками [11-12; 48]. На сьогодні страхові компанії пропонують страхування від воєнних ризиків, проте через високу вартість таких полісів та зниження платоспроможності населення попит на цей вид страхування залишається низьким.

Загальні тенденції розвитку майнового страхування

Цифрова трансформація

Страхові компанії широко впроваджують цифрові технології для спрощення процесів оформлення страхових полісів, звернення за відшкодуванням збитків та обслуговування клієнтів. Мобільні додатки, онлайн-платформи та штучний інтелект допомагають покращити взаємодію з клієнтами та зменшити адміністративні витрати.

Персоналізовані продукти

Зростає попит на страхові продукти, які враховують конкретні потреби та ризики клієнтів. Страхові компанії намагаються розробляти індивідуальні рішення, а не загальні поліси.

Аналітика даних

Збільшується використання аналітики даних та машинного навчання для оцінки ризиків, визначення цін та прогнозування можливих збитків. Це допомагає страховим компаніям більш точно оцінювати ризики та покращувати управління портфелем.

Екологічне страхування

Зростає свідомість про екологічні ризики, пов'язані зі змінами клімату та природними катастрофами. Тому з'являються нові види страхування, спрямовані на захист від таких ризиків.

Кіберстрахування

З підвищенням кількості кібератак та порушень безпеки даних, страхові компанії розробляють поліси, що покривають збитки внаслідок кіберпорушень та втрати конфіденційної інформації.

Страхування оренди житла та AirBnB

В ряді країн з'являються страхові продукти для орендарів житла та господарів AirBnB, які надають захист від можливих ризиків, пов'язаних з орендою нерухомості.

Глобальні ризики

З розвитком глобальної торгівлі та економічної взаємодії зростає попит на страхування ризиків, пов'язаних зі збитками внаслідок подій, які відбуваються за межами країни.

Застосування дронів і IoT

Використання дронів та «інтернету речей» (IoT) допомагає страховим компаніям здійснювати більш точну оцінку збитків та моніторити ризики в реальному часі.

Рис. 3.2. Новочасні загальні тенденції розвитку майнового страхування

Джерело: авторська розробка.

За даними ООН, на середину квітня 2022 року від 20 до 77 % площі третини території України мають пошкодження. Відсутність ефективних механізмів відшкодування може призвести до серйозної гуманітарної кризи, яку українські страхові компанії самостійно не зможуть подолати [46-47]. Для стабілізації ситуації пропонується запровадження багатостороннього механізму майнового страхування із залученням міжнародних організацій (в межах міжнародного права), держави, страхових компаній та застрахованих осіб.

Перший етап запропонованого механізму включає фіксацію та документування факту пошкодження застрахованого майна за допомогою сучасних технологій, таких як електронні документи, спеціальні додатки, чат-боти та інші цифрові інструменти.

Друга частина механізму передбачає реалізацію прав застрахованих осіб на відшкодування збитків за зруйноване майно. Цей етап пропонується здійснити за підтримки уряду України, міжнародних організацій та українських страхових компаній, що сприятиме захисту прав українських споживачів страхових послуг і забезпеченню можливості подання позовів до країни-агресора.

Аналіз ринку майнового страхування в Україні виявив серйозні труднощі щодо компенсації збитків за майно, знищене внаслідок воєнних дій. Виконання вимог пруденційного регулювання, спрямованих на стабільність ринку страхування, нерідко суперечить інтересам клієнтів страхових компаній, що позбавляє людей ресурсів для відновлення пошкодженого майна. Пропонується вирішити ці питання шляхом створення багатостороннього фінансування відновлення пошкодженого майна, який дозволить врахувати інтереси всіх учасників процесу й уникнути гуманітарної кризи на постраждалих територіях.

Крім того, відзначається щорічне зменшення кількості страхових компаній, що займаються страхуванням життя та іншими видами страхування. Економічна нестабільність і відсутність єдиної стратегії розвитку страхового ринку знижують довіру населення до страхових компаній і стримують розвиток галузі в Україні.

Для вирішення цих проблем пропонується:

- розробити єдину державну стратегію для розвитку страхового ринку в Україні;
- адаптувати українське страхове законодавство до норм, стандартів та вимог ЄС;
- забезпечити ефективний державний контроль за діяльністю страхових компаній;
- проводити інформаційні кампанії для підвищення обізнаності про переваги майнового страхування та популяризації страхування серед громадян.

Завдяки впровадженню цих заходів можна буде забезпечити стабільний ріст страхового ринку в Україні, перетворивши його на ефективний інструмент соціального захисту та джерело інвестиційних ресурсів у майбутньому.

Загалом, розвиток страхового ринку, включно з майновим сегментом, все більше залежить від впровадження цифрових технологій, які покращують процеси страхування, зберігаючи при цьому його економічну сутність. Використання цифрових технологій сприятиме підвищенню ефективності та рентабельності страхового бізнесу, інтеграції взаємного та комерційного страхування, посиленню соціальної складової страхових відносин, створенню нових послуг і продуктів. Це також змінить ринок праці в галузі страхування: автоматизація поступово замінить частину страхових агентів і співробітників нижчої та середньої ланки.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження сучасних засад розвитку майнового страхування в Україні дало змогу визначити, узагальнити, розробити і запропонувати практичні рекомендації щодо перспектив розвитку останнього:

1. Страхування майна є однією з основних сфер страхової галузі, яка захищає власність від різних ризиків, таких як пожежі, повені, землетруси, крадіжки, а також негативного впливу людини або стихійних лих. Це ефективний засіб для підтримання фінансової стабільності та захисту від непередбачених подій, що можуть завдати значних збитків.

2. Поточна ситуація на страховому ринку стимулює страхові компанії до постійного вдосконалення своєї роботи і розробки довгострокових стратегій розвитку. Одним з найперспективніших напрямів для розвитку страхового ринку в Україні є впровадження маркетингових послуг, оскільки страховий маркетинг здатний позитивно впливати не лише на діяльність конкретної компанії, а й на ринок загалом. Особливості маркетингу в страховій галузі зумовлені специфікою страхового продукту, державним регулюванням та загальним макроекономічним становищем.

3. Аналіз сучасного стану діяльності страхових компаній на українському ринку, виявлення основних проблем і визначення шляхів їх подолання дозволяють зробити висновок, що страховий ринок є складною та багаторівневою системою з високою динамічністю. На даний момент на роботу страхових компаній значний негативний вплив мають економічна й політична нестабільність в Україні, а також військові дії, що призвело до уповільнення зростання доходів страховиків і зниження попиту на страхові послуги. Вирішити ці проблеми можливо шляхом підвищення конкурентоспроможності ринку, розвитку страхової інфраструктури, покращення якості послуг, відновлення довіри споживачів, а також удосконалення законодавства. Це сприятиме поліпшенню умов для розвитку страхового ринку і національної економіки в цілому.

4. Майнове страхування є найважливішим сектором сучасного страхового ринку, частка якого вже перевищує 70 %.

У 2023 р. найбільший розмір страхових премій вдалося зібрати СК «ARX» – майже 315 млн грн, найбільший розмір здійснених стрвхових відшкодувань належить СК «PZU Україна» – майже 77 млн грн. Найвищий рівень виплат із добровільного страхування майна за 2023 р. мав місце за СК «PZU Україна» – 168 %, найменший – за СК «УЛЬТРА АЛЬЯНС» – 1 % та СК «АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ» – 1 %.

4. Розвиток майнового страхування в Україні потребує ефективного страхового менеджменту, який включає системний аналіз роботи страхових компаній, постійне вдосконалення механізмів управління та контроль як на макро-, так і на мікрорівнях. Трансформаційні процеси в країні диктують необхідність нових підходів до управління страховими компаніями, спрямованих на підвищення їхньої продуктивності та конкурентоспроможності, особливо у сфері майнового страхування. Ключовими умовами для успішного розвитку ринку страхування, що не охоплює страхування життя, є налагодження комунікації зі страхувальниками через освітні заходи у ЗМІ, а також удосконалення страхових продуктів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абакуменко О.В. Моделювання рівня конкуренції на фінансовому ринку України. *Бізнесінформ*. 2020. № 5. С. 302-310.

2. Абдін А.В. Стан та перспективи розвитку страхового ринку України у глобальному світовому просторі. Глобальні проблеми економіки та фінансів: зб. тез доп. міжнар. наук.–практ. конф., м. Прага, 28 груд. 2017 р. Прага, 2018. С. 129-132.

3. Базилевич В. Д., Базилевич А. С. Страхова справа. Київ: Знання, 2016. 352 с.

4. Базилевич В. Д. Страховий ринок України : монографія. Київ: Товариство «Знання КОО», 2014. 374-378 с.

5. Базилевич В.Д. Новітні тенденції та протиріччя на страховому ринку України. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2019. Вип. 133. С. 5-8.

6. Бондар І. О. Сучасний страховий ринок України. *Вісник академії економічних наук України*. 2018. № 2. С. 12-15.

7. Борисова В. А., Огаренко О. В. Організаційно-економічний механізм страхування. Ефективна економіка. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 194 с.

8. Василишин Р. Д., Кашенко О. Л., Борисова В. А. Економічні основи страхування. Суми: Довкілля, 2016. 412 с.

9. Внукова Н. М., Успаленко В. І., Временко Л. В., Кондратенко Д. В. Страхування: теорія та практика: навч.-метод. посібник / за заг. ред. Н. М. Внукова. Харків, 2004. 371 с.

10. Вовчак О.Д. Страхові послуги: навч. посіб. / за заг. ред. О. Д. Вовчак. Львів, 2017. 656 с.

11. Гаманкова О. О., Артюх Т. М., Горянська С. В. Страхування: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни. Київ: КНЕУ, 2015. 118 с.

12. Гаманкова О.О. Інформаційні вади дослідження ступеня монополізації ринку страхових послуг України. *Актуальні проблеми економіки*. 2021. № 10. С. 80-87.

13. Гарматій Т. Д. Проблеми розвитку ринку страхових послуг в Україні. *Фінанси України*. 2019. № 10. С. 19-23.

14. Гарматій Т. Д. Проблеми розвитку страхового ринку України. *Банківська справа*. 2018. №5. С. 223-228.

15. Гутко Л. В. Страховий ринок України: стан, проблеми розвитку та шляхи їх вирішення. Економіка. Фінанси. Право. 2018. № 7. С. 19–24.

16. Городніченко Ю.В. Сутність, значення і необхідність інституційних інвесторів на фондовому ринку України. *Економічний аналіз*. 2018. № 31. С. 102-107.

17. Гринчишин Я.М. Стан та перспективи розвитку страхового ринку України. *Молодий вчений*. 2019. № 3 (43). С. 622-626.

18. Диба В.А. Сучасний стан та перспективи розвитку страхових компаній в Україні. *Економіка та держава*. 2018. № 11. С. 80-83.

19. Заруба О. Д. Основи страхування: навч. посібник для студ. екон. спец. Київ: УФМБ, 2005. 180 с.

20. Золотарьова О.В. Ключові тенденції та пріоритети розвитку ринку страхових послуг в Україні. *Економіка і суспільство*. 2017. № 11. С. 413-420.

21. Івашина Г. В. Страховий ринок України перехідного періоду. Банківська справа. 2016. № 7. С. 2-7.

22. Кінащук Л. Л. Страхування: теорія та практика проведення. Київ: Атіка, 2017. 111 с.

23. Криклій А. С. Ринок страхування життя в Україні : тенденції та європейський досвід. *Економіка та держава*. 2008. № 5. С. 13-19.

24. Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2025 року: Постанова Правління Національного банку України від 18.06.2019 р. №391. URL: http://www.bank.gov.ua/doccatalog. (дата звернення: 15.09.2019).

25. Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2022 року [Електронний ресурс]. Постанова Правління Національного банку України від 18 червня 2017 року № 391 (у редакції рішення Правління Національного банку України від 16 січня 2017 року № 28). Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=18563297

26. Кулина Г. Світовий ринок страхових послуг в умовах зміни парадигми глобального економічного розвитку. *Світ фінансів*. 2018. № 3(52). С. 48-59.

27. Малікова І.П. Оцінка концентрації страхового ринку України,її зв'язок з процесами монополізації та конкуренції. *Науковий вісник Херсонського державного університету.* Серія «Економічні науки». 2019. Вип. 23.Частина 3. С. 76-79.

28. Мних М. В. Страхування в Україні: сучасна теорія і практика: підручник. Київ: Знання України, 2011. 284 с.

29. Мних М. В. Страхування та його роль у забезпеченні соціального захисту населення. Фінанси України. 2018. №6. С. 39-45.

30. Нанюк І. С., Маруженко Д. С. Визначення категорії «Фінансова стійкість страхових компаній». *Фінанси України*. 2006. № 11. С. 77-82.

31. Павленко О. С. Український страховий ринок: можливості фінансування росту. Фінансовий ринок України. 2017. № 10. С. 11-12.

32. Прокопчук О. Т. Управління рекламною діяльністю страхової організації. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва* / Редкол.: О. О. Непочатенко (відп. ред.) та ін. Умань : Видавець «Сочінський М. М.», 2022. Вип. 100. Ч. 2 : Економічні науки. С. 121-131. DOI: 10.31395/2415-8240-2022-100-2-121-131.

33. Прокопчук О. Т., Улянич Ю. В., Мирошниченко М. М. Цифрова трансформація страхового ринку України. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва* / Редкол.: О. О. Непочатенко (відп. ред.) та ін. Умань : Видавець «Сочінський М. М.», 2022. Вип. 101. Ч. 2 : Економічні науки. С. 152-164. DOI: 10.32782/2415-8240-2022-101-2-152-164.

34. Прокопчук О. Т., Пенькова О. Г., Харенко А. О. Теоретичні засади управління маркетинговою діяльністю у страховому бізнесі. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва* / Редкол.: О. О. Непочатенко (відп. ред.) та ін. Умань : Видавець «Сочінський М. М.», 2022. Вип. 101. Ч. 2 : Економічні науки. С. 120-130. DOI: 10.32782/2415-8240-2022-101-2-120-130.

35. Про оподаткування прибутку підприємств: Закон України із змінами, внесеними законами України № 607/97-ВР від 04.11.97 р.

36. Про страхування: Закон України від 07.02.2019 р. № 2473-VIII. Голос України. 1996. № 68. Ст. 78.

37. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 № 85/96-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/term/2937. (дата звернення: 15.05.2021).

38. Підсумки діяльності страхових компаній за 2021 рік [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.nfp.gov.ua/files/OgliadRinkiv/SK/2017_rik/sk_%202021.pdf

39. Пономарьова О.Б. Визначення проблем страхового ринку та їх вирішення / А.В. Бодня, М.А. Іванченко, О.Б. Пономарьова. Глобальні та національні проблеми економіки [Електронний ресурс]. 2019. № 5. Режим доступу: http://global-national.in.ua/archive/5- 2019/166.pdf.

40. Приказюк Н.В. Страхування як механізм фінансування ризиків та інструмент страхового захисту держави. *Теоретичні та прикладні питання економіки: зб. наук. праць.* 2018. Вип. 1 (28). Том 2. С. 236-247.

41. Пономарьова О. Б. Визначення проблем страхового ринку та їх вирішення. Глобальні та національні проблеми економіки. 2015. №5. URL: http://global-national.in.ua/archive/5- 2015/166.pdf. (дата звернення: 15.05.2020).

42. Перспективи розвитку страхового ринку України. URL: http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/3/144.pdf. (дата звернення: 15.05.2019).

43. Підсумки діяльності страхових компаній за 2018 рік. URL: https://forinsurer.com/files/file00654.pdf. (дата звернення: 15.05.2019).

44. Приймак Н. В. Страховий ринок України: сучасні тенденції та перспективи розвитку. Стратегічні орієнтири. Суми, 2018. № 9. http://www.libfor.com/. (дата звернення: 15.05.2021).

45. Самойловський А. Л. Пропозиції щодо вдосконалення страхового ринку України. *Фінанси України*. 2018. № 5. С. 12-19.

46. Слободянюк Н. О. Стан страхового ринку України на сучасному етапі, проблеми та перспективи його розвитку. Молодий вчений. 2018. № 5. С. 66-68.

47. Ткаченко Н. В. Страхування : навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. Київ: Ліра, 2019. 270 с.

48. Філонюк О.Ф. Страховий ринок України як об’єкт державного регулювання. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 3. С. 73-77.

49. Statistical Yearbook of German Insurance 2015 [Електронний ресурс]. Режим доступу: ttp://www.en.gdv.de/wp!content/uploads/2015/11/Statistical_Yearbook_2019.pdf.

50. World insurance in 2019: steady growth amid regional disparities. URL:http://media.swissre.com/documents/sigma_3_2019_en.pdf.

ДОДАТКИ

Додаток А

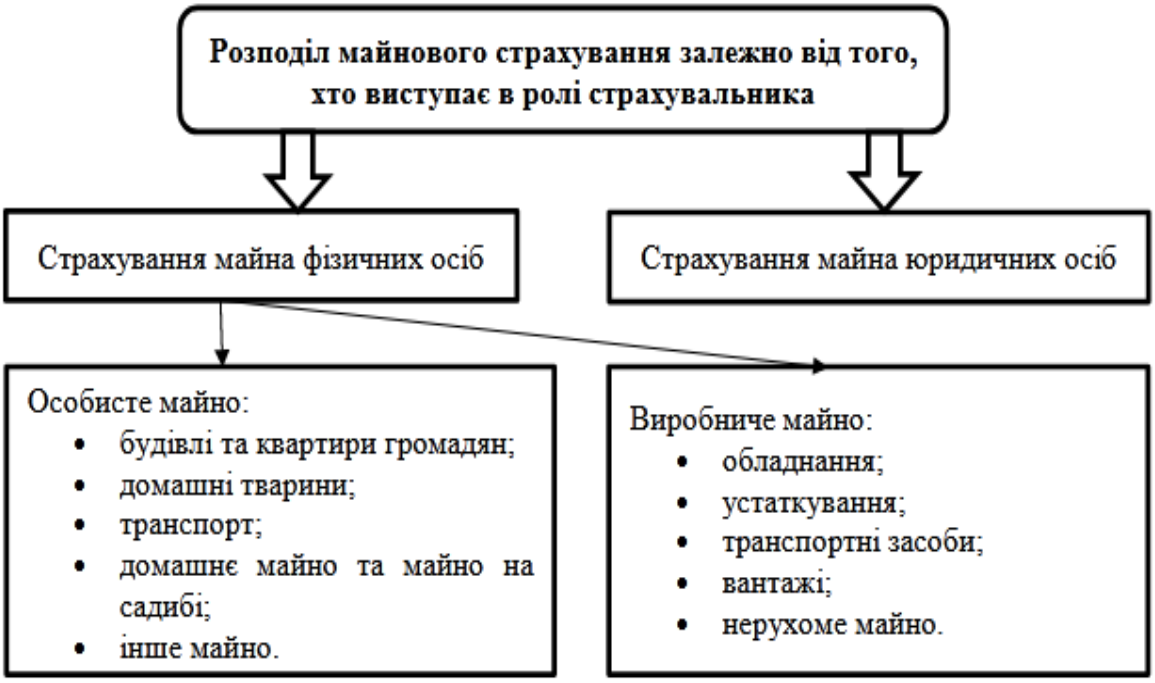

Рис. 1. Класифікація майнового страхування

Джерело: складено автором за даними джерел 4, 5; 24.

Додаток Б

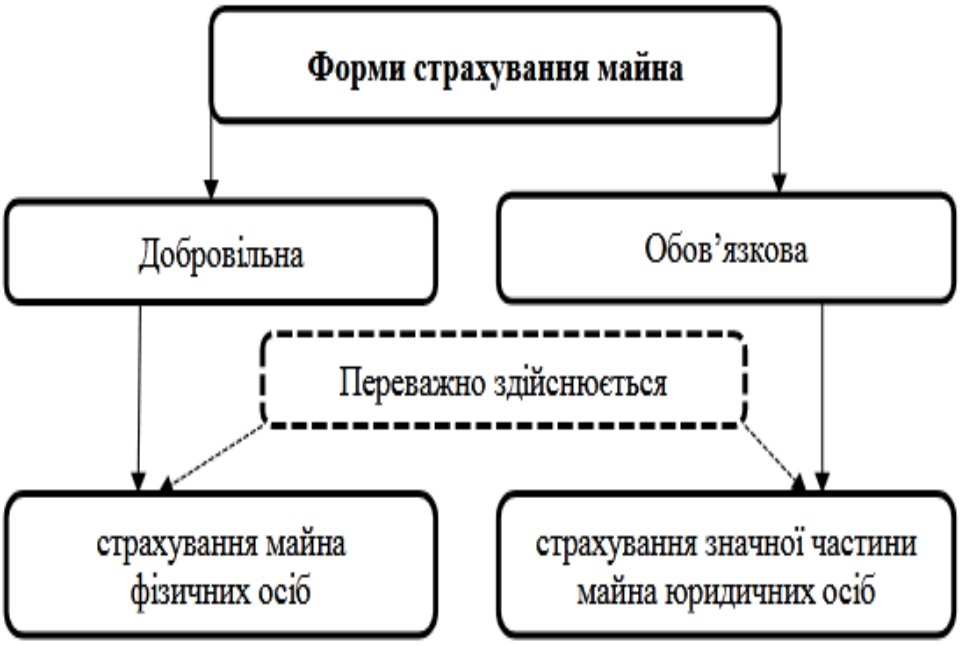

Рис. 1. Форми страхування майна в Україні
Джерело: складено автором за даними джерел 11; 24; 44.

Додаток В

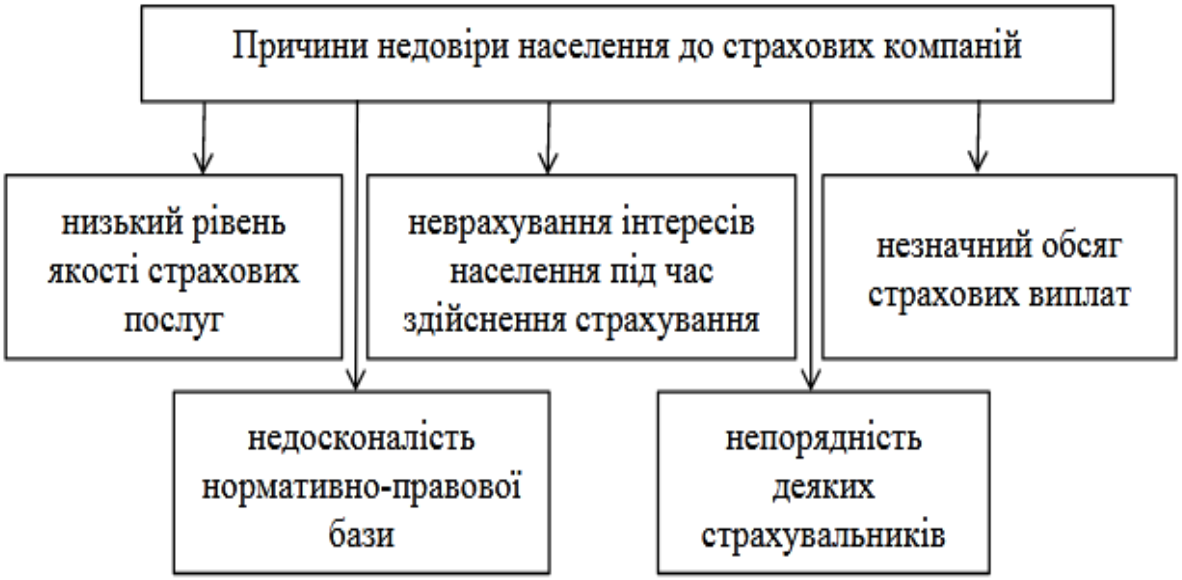

Рис. 1. Причини недовіри населення до страховиків

Джерело: складено автором за даними джерел 5; 18; 20.

Додаток Д

Таблиця 1

Підходи вчених до визначення сутності поняття «страхування автотранспорту»*

№ з/п	Автор	Сутність поняття
1	Базилевич В. Д.	Послуги, що забезпечують захист від усіх ризиків, які можуть призвести до пошкодження або знищення транспорту Страхувальника, а також до фінансової відповідальності Страхувальника за шкоду, завдану майну, життю та здоров'ю інших учасників руху, та завдання шкоди життю та здоров'ю водія і пасажирів застрахованого транспорту; комплекс особливих видів страхування, що покривають ризики, пов'язані з експлуатацією автотранспортних засобів.
2	Говорушко Т. А.	Комплекс особливих видів страхування, що покривають ризики, пов'язані з експлуатацією автотранспортних засобів. Охоплює страхування механізованих автотранспортних засобів (КАСКО), водіїв, пасажирів, багажу, цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів.
3	Дема Д. І.	Автотранспортне страхування необхідно розглядати як комплекс страхових послуг, спрямованих на захист майнових та особистих інтересів як самих власників автотранспортних засобів, так і третіх осіб (вигодо набувачів), які є безпосередніми учасниками дорожнього руху.
4	Осадець С. С.	Узагальнене поняття при страхуванні всіх видів транспортних ризиків. Може охоплювати як самі транспортні засоби, страхування вантажів, а також відповідальності.
5	Яворська Т. В.	Страхування транспортних засобів від небезпек.
6	Фисун В. І.	Спеціалізована галузь страхування, яка пов'язана з експлуатацією засобів автотранспорту. Автотранспортне страхування містить в якості самосійних видів: страхування засобів автотранспорту та страхування цивільної відповідальності власників засобів автотранспорту за збиток, спричинений ними третім особам.

*Джерело: авторське узагальнення за даними джерел 8; 18; 39.